

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 102. vuosikerta 27.3.2026

3 | 26

TEM haluaa
työvoima-
virkailijoiden
tulkinnat kuriin
s. 6

Miksi valtio
tukee
paperin-
kuljetusta,
mutta ei
journalismia?
s. 20

Nelipäiväinen
työviikko toisi
aivoille lepoa
s. 28

Yle Kajaanin
Tiia Korhosen ja Juha Kemppaisen
seuranta-alue on koko Kainuu. **12**

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Näin suojaat lähteitäsä maissa, joissa sana ei ole vapaa.

s.22

Väite: Käännetty tietokirjallisuus ei kiinnosta, ja Suomi käpertyy sisäänpäin.

s.4

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Journalistien velvollisuus ei ole korjata tekoälysisältöjä

Journalistisia sisältöjä pitäisi antaa tai myydä tekoälypalveluiden käyttöön. Tämä on yksi vastatoimista, joita Media-poolin helmikuussa julkaisema kartoitushdottaa informaatiovaikuttamisen torjumiseksi.

Generatiivinen tekoäly on altis manipulatiolle, koska se arvioi todennäköisyyttä – ei sitä, mikä on totta. Vihamielinen toimija voi pyrkiä saastuttamaan väärällä tiedolla aineiston, jota yhtiöt käyttävät kielimallien kouluttamiseen tai tekoälyn antamiin vastauksiin.

”Luulen, ettei ole muuta vaihtoehtoa kuin heittää tutkittua suomalaista tietoa ja medioiden tietoa tekoälylle. Tässä pätee vanha juttu, että jos emme kerro itse omaa tarinaamme, joku muu kertoo sen kyllä”, *Ilkka-Pohjalaisen* päätoimittaja **Markku Mantila** sanoi *Suomen Lehdistön* haastattelussa.

Ajatus on yhtä aikaa täysin looginen ja aivan älytön. Kyllä, suomalaisille tekee uutisia ja tuottaa ajankohtaista luotettavaa tietoa lähin-

nä suomalainen media. Mutta ei, informaatiovaikuttamista ei pidä torjua ”heittämällä” ammattilaisten työn hedelmät tekoäly-yhtiöiden hyödynnettäviksi.

Ei, vaikka kyse on kansallisesta turvallisuudesta.

OSA MEDIAYHTIÖISTÄ ON lähtenyt tekoäly-yhtiöiden kelkkaan. Maailmalla esimerkiksi AP, *Financial Times* ja MTV:n nykyinen omistaja Schibsted ovat sopineet yhteistyöstä. *The New York Times* puolestaan haastoi Open AI:n oikeuteen sisältöjensä luvattomasta käytöstä, mutta teki sopimuksen Amazonin kanssa.

Suomessa moni mediayhtiö kieltää botteja keräämästä tietoja sivuiltaan. Näin ohjeistaa tekemään myös tekijänoikeusjärjestö Kopiosto.

Suomen Lehdistön viime keväänä julkaisema testi kertoi, että suomalaisten uutisvälineiden sisällöt näkyivät tekoälyn antamissa vastauksissa siksi vaihtelevasti. Esimerkiksi Yle sallii AI-haut, Sanoma ei.

KUVA: JUSSI VIERIMAA

”Informaatiovaikuttamista ei pidä torjua 'heittämällä' ammattilaisten työn hedelmät tekoäly-yhtiöiden hyödynnettäviksi.”

Periaatteessa myös suomalaiset kustantajat voisivat antaa uutissisältöjään hyödynnettäväksi tekoälyn vastauksissa, kunhan hinnasta vain sovitaan. Aiemmat kokemukset globaalien alustayhtiöiden kanssa neuvottelemisesta eivät tosin anna kovin hyvää ennustetta menestykselle.

Lisäksi näyttää siltä, ettei tekoäly-yhtiöitä edes juuri kiinnosta, antavatko niiden tuotteet oikeita vastauksia. Ei edes, vaikka väärät vastaukset vaarantaisivat ihmisten terveyden.

JOLLAIN TAPAA VÄÄRÄ TAI jopa vaarallinen tieto pitäisi kuitenkin tekoälyn vastauksista syrjäyttää. Euroopan parlamentin mielestä tavan pitäisi olla tekijöille reilu. Se toivoi maaliskuussa, että komissio toimisi uutismedian aseman turvaamiseksi. Tekoäly-yhtiöiden pitäisi maksaa korvaus siitä, jos ne hyödyntävät uutissisältöjä laajasti ja varastavat kävijät uutisvivustoilta.

Parlamentin kannanotto oli kuitenkin vain suositus, ei sitovaa sääntelyä. Sellaista etenkin

tekijät tarvitsisivat selkänöjäkseen pian. Jos kustantajien on vaikea saada kohtuullisia korvauksia isoilta yhtiöiltä, ovat media-alan työntekijät kahta hankalammassa tilanteessa.

Samaan aikaan päättäjiltä pitäisi löytyä rohkeutta puuttua siihen, miten tekoäly-yhtiöt toimivat. Ne pitäisi olla mahdollista velvoittaa kantamaan vastuu omien tuotteidensa antamista vastauksista. Jos ne eivät toimi näin, sillä pitäisi myös olla seurauksia. EU:n vuonna 2024 voimaan tullut tekoälyasetus on hyvä ensiaskel säätelylle.

Tekoälystä puhutaan liian usein kuin henkiolentona, jonka virheitä tai oikkuja ihmisten pitää vain koettaa korjata tai sietää. Se on kuitenkin alusta loppuun ihmisten tekemä ja ainakin toistaiseksi vielä täysin ihmisten hallinnassa.

Jos tekoäly-yhtiöt ovat luoneet vaarallisen työkalun, ei voi olla journalistien isämaallinen velvollisuus korjata sitä, ainakaan ilman kohtuullista korvausta. ●

KUVA: HELI SAARELA

När Josefin Saarenpää
studerade var hennes
mål att bli världens
bästa grafiker.

s.32

Miksi hirmuteoista kertovien uutisten ympärillä vellova somerasismi ei ole uutisaihe?

s.37

Kannen kuva: Matias Honkamaa

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 102. vuosikerta
27.3.2026

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 4 / 2025
ILMESTYY 15.5., AINEISTO 6.5.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Käännetty tietokirjallisuus ei kiinnosta, ja Suomi käpertyy sisäänpäin, väittää

Roosa Pohjalainen

Roosa Pohjalainen, teksti • Aapo Huhta, kuva

ROOSA POHJALAINEN, 36

- Helsingiläinen kustannustoimittaja.
- Tietokirjallisuuden toimituspäällikkö Gummeruksessa.
- Työskennellyt aiemmin muun muassa Otavassa ja freelancerina.
- Valmistunut maisteriksi Helsingin yliopistosta pääaineenaan kotimainen kirjallisuus. Opiskellut myös Humboldt-yliopistossa Berliinissä.
- Kirjoittanut Laura Kärkkään kanssa dialogimuotoisia kirjallisuuskritiikkejä *Nuoreen Voimaan*, *Ylioppilaslehteen*, *Tulvaan*, *Liberoon* ja *Kiiltomatoon*.

Suomalaisia on puolisen promillea maapallon väestöstä. Suomen Kustannusyhdistyksen myyntitilastojen perusteella vaikuttaa siltä, että haluamme silti jättäytyä yksinomaan suomalaisen ajattelun varaan.

Ilmeisesti meille riittää kotimaisen asiantuntemus, sillä vuonna 2025 kymmenen myydyimmän painetun käännöstietokirjan joukkoon pääsi vaivaisella 2 000 kappaleen myynnillä. Vielä vuonna 2019 vastaava luku oli 8 900. Bestsellerlistalle yltäneiden kirjojen myynti on laskenut kuudessa vuodessa lähes 70 prosenttia.

Toki kutistuneita myyntilukuja selittää painetun kirjan alamäki äänikirjapalveluiden vallattua markkinaa. Kotimaisen tietokirjallisuuden ja muiden kirjallisuuden lajien myynti ei kuitenkaan ole huvennut yhtä rajusti.

Käännettyjen tietokirjojen menekki on laskenut poikkeuksellisen jyrkästi myös suhteutettuna vuotuisen kokonaismyyntiin: vuonna 2019 kahdenkymmenen myydyimmän painetun tietokirjan joukkoon mahtui seitsemän suomennosta, vuonna 2025 kaksi. Etenkin nuoret lukevat englanniksi kirjoitettuja kirjoja yhä useammin alkukielellä, mutta sekään ei selitä näin hurjaa pudotusta käännöstietokirjojen suosiossa.

SUOMALAISLUKIJAT OVAT SIIS KÄÄNTÄNEET selkensä nimenomaan käännetylle tietokirjallisuudelle. Oikeastaan se ei ole mikään ihme, sillä käännöstietokirjat eivät näy juuri missään.

Kun kustantaja julkaisee kotimaisen tekijän tietokirjan, tekijä saa parhaassa tapauksessa antaa teoksestaan lukuisia haastatteluja eri tiedotusvälineille ja toimia aihepiirin kommentaattorina väsymiseen saakka. Ulkomainen tietokirjailija on puolestaan usein alansa kansainvälinen huippuasiantuntija. Jos hänet kelpuutetaan yhdenkin suomalaismedian haastateltavaksi, kyseessä on yleensä kustantajan työvoitto.

On varmasti houkuttelevaa valita vaivattomampi ja yleisölle tutumpi haastateltava Suomesta, mutta pitäytymisen kotimaisissa nimissä vahvistaa turhauttavaa

ilmiötä, jossa samat vakiokasvot kommentoivat maailman menoa jutusta toiseen.

Kirja-arviot eivät takaa näkyvyyttä senkään vertaa. Kulttuurikritiikille on ylipäänsä niukasti palstatilaa, ja siinä missä kotimaisista tietokirjoista julkaistaan harmillisen vähän arvioita, käännöstietokirjoista niitä ei julkaiseta juuri lainkaan. Maailmalla palkituista merkkiteoksista on täällä usein turha odottaa kritiikkiä. Yhdeksi syyksi arvelen sitä, että kertova, kaunokirjallisuuden keinot hyödyntävä tietokirjallisuus ei ole vielä kukaan kunnolla rantautunut Suomeen eikä siksi löydä tietään kulttuurisivuille.

PERIMMÄINEN SYY kiinnostuksen puutteen taustalla saatetaan olla synkempi: Suomi vastaa maailman myllerrykseen käpertymällä sisäänpäin. Kun päätämme, että muilla ei ole meille mitään tarjottavaa, sorrumme itseriittoiseen navankaiveleeseen ja toisaalta suljemme pelokkaina ovet ja ikkunat.

Tällaisella kehityksellä on helppo nähdä yhteys esimerkiksi nationalismiin nousuun. Vierasperäisten ajattelijoitten ja kirjoittajien vieroksuminen on osa samaa jatkumoa kuin konkreettinen rajojen sulkeminen.

Käännöskirjan kulut ovat yleensä suuremmat kuin kotimaisen kirjan, joten sen kustantaminen on suurempi taloudellinen riski. Jos myyntiluvut jatkavat luisuaan, käännettyjä tietokirjoja tullaan väistämättä julkaisemaan yhä vähemmän. Tämä on onneton suunta, eikä vain uteliaan lukijan vaan koko kansakuntamme kannalta.

Yli 99,9 prosenttia maailman kirjoista kirjoitetaan jollain muulla kielellä kuin suomeksi. Tuntuu käsittämättömältä, että lakkaamme ehdoin tahdoin lukemasta aikamme terävimpiä ajattelijoita, lahjakkaimpia tutkijoita ja taitavimpia tieteen popularisoijia.

Kun luovamme käännetyistä tietokirjallisuudesta, luovamme uusista ideoista, kiehtovista ajatuksista ja odottamattomista näkökulmista, eikä se voi olla köyhdyttämättä meitä.

Ratkottavanamme on niin monimutkaisia ongelmia, että olisi harhaista kuvitella selviävämme niistä pelkästään suomalaisin aivoin. ●

Freelanceasioihin erikoistunut Journalistiliiton juristi Heini Hietikko sanoo työvoimaviranomaisen tulkitsevan hakijan yrittäjäksi nykyisin käytännössä aina, jos tämä on ottanut YEL-vakuutuksen. Tapauskohtaista harkintaa ei juuri ole.

Ministeriö lupaa suitsia työttömyyskorvausten selvitysbyrokratiaa – "Tapauskohtaista harkintaa on harvoin"

Manu Haapalainen, teksti • Liisa Huima, kuva

JOURNALISTI
fi

Kirjallisuuden kääntäjien ansiotaso on pysynyt kymmenen viime vuotta samana. Tieto selviää vuosittaisesta palkkio-kyselystä, jonka tekivät Suomen Journalistiliiton alainen kirjallisuuden kääntäjien ammattiosasto KAOS ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL. "Palkkioista puhuttaessa 'ota tai jätä' -tilanteet ovat arkipäivää", sanoo KAOS:n puheenjohtaja **Jaakko Kankaanpää**. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Journalistin tietojen mukaan Aller Media maksoi *Seiskan* paparazzina tunnetulle **Panu Hörkölle** tämän irtisanoutumisen yhteydessä yli 100 000 euron kertasumman. *Journalistin* verkkojutusta ilmenee myös, että sopimatoman käytöksen takia irtisanottu *Seiskan* työntekijä sai jatkaa lehden freelancerina. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Kustannustoimittajana työskentelevä Hanna palasi kymmenen ulkomaanvuoden jälkeen Suomeen loppukesästä 2023. Hän sai pian puolen vuoden määräaikaisuuden aiemmalta työnantajaltaan. Helmikuussa 2024 työt lopuivat, ja Hanna jäi työttömäksi. Hän oli liittynyt Journalistiliittoon ja työttömyyskassaan hieman liian myöhään, eikä ansiosidonnaiseen päivärahaan oikeuttava puolen vuoden jäsenyys ehtinyt täytyä. Hanna jäi Kelan peruspäivärahalle.

Hanna esiintyy jutussa vain etunimellään asian arkaluonteisuuden vuoksi.

Hanna selvisi säästöillään, asumistuella ja peruspäivärahalla vuoden 2025 alkuun. Tuolloin hän keksi ryhtyä lähettämään kustantamoihin avoimia hakemuksia, esimerkiksi piilotyöpaikkojen varalta.

Hanna haki kustantamoista kokoaikatyötä. Sitä ei löytynyt. Hän sai kuitenkin satunnaisia kustannustoimittajakeikkoja. Näiden lisäksi hän teki tuurauksia suomen kielen opettajana.

Jokainen tienattu euro pienensi Hannan peruspäivärahaa 50 sentillä. Työtulojen ja sovitellun päivärahan yhdistelmä piti Hannan taloustilanteen siedettävänä, joskaan yhteenlasketut tulot eivät riittäneet edes vuokraan.

Kustantamot maksavat palkkionsa työkorvausverokortilla. Silloin työnantaja ei pidätä palkkioista sivukuluja, kuten sairausvakuutus- ja eläkemaksuja.

Loppukeväästä 2025 Hanna kuuli Journalistiliiton tilaisuudessa, että työkorvausverokortille kertyneiden vuositulojen ylittäessä 9 200 euroa hänen on lain mukaan otettava yrittäjän YEL-vakuutus.

Näin Hanna myös teki. Elokuussa tilanne alkoi kuitenkin näyttää siltä, että loppuvuodesta keikkoja ei enää olisi. Hanna soitti eläkeyhtiöön ja lupoi eläkevakuutuksesta elokuun lopussa.

Joulun alla tapahtui käänne, jota Hanna kuvaili ”henkilökohtaisen helvettinsä” alkamiseksi. Sekä työvoimaviranomainen että Kela lähettivät Hannalle selvityspyynnön vuoden 2025 yritystoiminnasta. Kela ilmoitti harkitsevansa, pitääkö Hannan asumistuki ja 3 100 euroa peruspäivärahaa periä vuoden 2025 ajalta takaisin.

Kysymys on siitä, että viranomainen määrittelee Hannan yrittäjäksi tämän ottaman YEL-vakuutuksen takia. Näin siitä huolimatta, että Hannalla ei ole yritystä, ei y-tunnusta, eikä yrittäjänkaltaista toimintaa.

TYÖVOIMAVIRANOMAISTEN HIMMELI ON monimutkainen. Kela maksaa etuudet ja lähettää selvityspyynnöt mutta ei kuitenkaan itse selvitä hakijoiden tilannetta. Sen tekevät alueelliset työllisyyspalvelut, jotka ovat esimerkiksi kunnan vastuulla. Tarvittaessa alueellinen työvoimaviranomainen lähettää selvityspyynnön Kelalle, joka toimittaa sen edelleen tuenhakijalle.

"On riski kertoa viranomaiselle yrittämisestä."

Heini Hietikko, Journalistiliiton juristi

Lisäksi on valtakunnallinen KEHA-keskus. Se vastaa työttömyysturvan edellytysten arvioinnista tulkinnanvaraisissa tapauksissa.

Hannan mukaan on selvää, että tiedonkulku eri viranomaisten välillä ja jopa Kelan sisällä on heikkoa.

"Nyt Kelalle oli tullut mukamas yllätyksenä, että olen tehnyt keikkoja, vaikka tulorekisterini näkyy Kelalle reaaliajassa", Hanna sanoo.

"Ja vaikka olin koko vuoden 2025 ajan täytellyt sovitellun päivärahan hakemuksia, ja merkinnyt niihin keikkani ja työtuntini."

Hanna kertoo vastanneensa työvoimaviranomaisen ja Kelan toistuviin selvityspyyntöihin ja lähettäneensä viranomaiselle tosittaa tositteen perään.

"Epävarmuus kuormitti joulutammikuussa niin, että pahimmillaan nukuin kuuden viikon ajan vain kolme tuntia yössä", hän sanoo.

"Olen juuri ja juuri pysynyt taloudellisesti pinnalla. Miten minulla olisi maksaa senttiäkään takaisin?"

Viranomainen tulkitsee, että Hannan ”yritystoiminta” tarkoittaa, ettei hän ole ollut työmarkkinoiden käytettävissä eikä siten myöskään oikeutettu päivärahaan.

"Olisin ollut kokopäivätyöhön heti valmis ihan kaikissa tilanteissa", Hanna sanoo.

Olisiko Hanna sitten voinut olla ottamatta YEL-vakuutusta? Virallinen totuus on ei, mutta on todennäköistä, että 9 200 euron tulorajan pieneen ylitykseen ei olisi kiinnitetty huomiota.

Hanna halusi kuitenkin toimia oikein.

Työvoimapalvelu ei Hannan mukaan

"Joskus onnekkainkin kompuroi, ja silloin hän tarvitsee yhteisöä, empatiaa – ja ammattiliittoa."

Freelancetoimittaja Anni Saastamoinen Journalistissa 23. maaliskuuta.
Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Yle luopuu lavastamostaan ja myy sen ulkopuoliselle yritykselle. Ylen pääluottamushenkilö **Mikko Martikainen** sanoo ymmärtävänsä, että Ylen on tehtävä jotakin, kun eduskunta niin vaatii, mutta myynnin vaikutus vähäinen. "Mitään säästöjä tästä ei saada, raha vain siirtyy taskusta toiseen." Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

etukäteen kertonut, että vakuutuksen ottaminen tai tuloajan ylittäminen voisi johtaa siihen, että hänet tulkitaan yrittäjäksi.

MONEN JOURNALISTILIITON JÄSENIEN työelämä koostuu erilaisista pätkätöistä. Näiden ohella moni turvautuu työttömyysturvaan. Työ- ja sosiaaliturvalainsäädäntö on erilaista riippuen siitä, minkälaisessa muodossa työtä tehdään, Journalistiliiton juristi **Tytti Oras** sanoo

Työttömyysturvan ei ole tarkoitus kattaa niin sanottua yrittäjäriskiä. Päätoimisella yrittäjällä ei sen vuoksi ole siihen oikeutta.

Ongelmana ovat Oraksen mukaan työvoimaviranomaisen sattumanvaraiset tulkinnot.

"Yrittäjämääritelmät eivät ole juurikaan vastanneet inhimillistä arkikokemusta", Oras sanoo.

"Sanat kuten työkorvaus, palkkio, YEL tai ennakopäivärekisteri viittaavat aina yrittämiseen. Valitettavan usein nämä termit ovat tulleet tuenhakijoille tutuiksi vasta, kun on liian myöhästä, esimerkiksi kun maksettuja päivärahajoja karhutaan takaisin."

Oraksen mukaan selvitysprosessi on lisäksi todella monimutkainen.

"Paperibyrokratia ei ainakaan auta selviämään takaisinperintätilanteen järkyttävyydestä."

BYROKRATIAAN VOI OLLA lähikuukausina luvassa helpotusta. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) julkaisi tammikuussa poikkeuksellisen suorasanaisten selvityksen yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan.

Selvityksen mukaan KEHA-keskus on usein laiminlyönyt hakijan työn todellisen määrän huolellisen selvittämisen. TEM edellyttää, että selvitykset tehdään jatkossa huolellisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallitusneuvos **Timo Meling** huomauttaa KEHA-keskuksen olevan virkahierarkiassa ministeriön alainen virasto.

"Me emme voi sanella heidän ratkaisujaan, mutta tuemme jatkossa näiden linjaustemme toimeenpanoa."

Ministeriö järjestää vuoden 2026 aikana koulutusta sekä KEHA-keskukselle että muille työvoimaviranomaisille. Ministeriö aikoo myös seurata, siirtyvätkö sen linjaukset käytäntöön. Nyt tehty selvitys uusitaan "loppuvuoden hujakoilla", Meling sanoo.

Selvityksen mukaan työvoimaviranomaisen pitäisi myös luottaa hakijan omiin selvityksiin työnsä määräästä. Näin ei tällä hetkellä läheskään aina ole.

"Asia ei sinänsä ole uusi", Meling sanoo.

"On tutkittu, että hyödyt ylittävät haitat, jos hakijaa uskotaan silloin kun erityistä syytä epäillä ei ole. Kaikesta ei tarvita asiakirjaselvitystä."

MAALISKUUN LOPUSSA Hannan tilanne oli edelleen auki. On yhä harkinnassa, peritäänkö vuoden 2025 tukia takaisin. Harkinnan ajaksi peruspäivärahan maksaminen on jäädytetty. On epäselvää, ehtiikö ministeriön uusi linjaus vaikuttaa Hannan tilanteeseen.

Hanna tapasi maaliskuun alkupuolella sattumalta auttamishaluisen juristin, jonka avulla hän on saanut avattua tapauksen KEHA:n uudelleen arvioitavaksi. Hän on vedonnut muun muassa "yritystoimintansa" päättymiseen.

Asian venyminen stressaa, ja virkailijoiden mielivalta turhauttaa.

Jos jokin, niin päiväraha-asian selvittely tuntuu kokopäivätyöltä.

"Tarjottuja kustannustoimittajan keikkoja en ole uskaltanut nyt ottaa, opettajan töitä kyllä, koska niistä työnantaja maksaa sivukulut. Rahat ovat riittäneet jotenkin, mutta esimerkiksi ruokarahaa olen joutunut lainaamaan ystäviltäni."

Maaliskuun lopussa Hannalle tarjottiin kokopäivätyötä. Työ olisi edellyttänyt palkkatukea. Sen työvoimaviranomainen kuitenkin eväsi Hannalta, koska tämä "ei ole työtön työnhakija". Näin siitä huolimatta että Hannalla on viranomaisen kanssa voimassa oleva työllistymissopimus ja raportointivelvollisuus vähintään neljästä kuukaudesta haetusta työpaikasta.

"Työkkäri ei ole kertaakaan elämässäni auttanut minua työllistymään", Hanna sanoo.

"Nyt he päinvastoin torpedoivat työpaikkani."

FREELANCEASIOIHIN ERIKOISTUNUT Journalistiliiton juristi **Heini Hietikko** sanoo työvoimaviranomaisen tulkitsevan hakijan yrittäjäksi käytännössä aina, jos tämä on ottanut YEL-vakuutuksen.

"Riippumatta siitä, kuinka paljon tai vähän on tienannut tai montako tuntia työskennellyt. Ongelma on luovilla aloilla yleinen", Hietikko sanoo.

"On riski kertoa viranomaiselle yrittämisestä. Työvoimaviranomaisten ohjeistus ja laki mahdollistavat sivutoimiseksi yrittäjäksi tulkitsemisen, mutta tulkinnot ovat usein hyvin kaavamaisia. Tapauskohtaista harkintaa on harvoin." ●

Lue lisää s. 39

LIITON JÄSENMAKSURÄSTIEN PERINNÄSSÄ ISOJA VIIVEITÄ

Journalistiliiton jäsenien maksamatta jääneiden jäsenmaksujen periminen on viivästynyt. Tilanne johtuu liiton jäsenrekisterin uudistuksesta ja uuden järjestelmän käyttöönotossa ilmenneistä ongelmista.

Jäsenien rästimaksumia on laskuttamatta enimmillään vuoden 2025 alusta alkaen. Laskujen lähettäminen alkaa maaliskuun lopulla.

Normaalisti liitto on perinyt maksamatta jääneitä jäsenmaksuja noin puolen vuoden välein.

"Tilanne voi koskea jäseniä, jotka eivät esimerkiksi ole muistaneet ilmoittaa meille työnantajan vaihtumisesta, irtisanomisesta tai vaikka vanhempainvapaalle jäämisestään", palvelujohtaja **Simon Huldén** sanoo.

Perimättä jääneitä rästejä on Huldénin arvion mukaan vähintään sadoilla jäsenillä. Summan suuruus riippuu jäsenmaksun suuruudesta. Se voi olla pahimmillaan nelinumeroinen, jos jäsenen tulot ovat suuret ja rästejä on koko nyt perittävältä 15 kuukauden ajalta. Liiton jäsenyys on perimättä jääneistä rästeistä huolimatta toistaiseksi voimassa.

LIITTO AIKOO TEHDÄ maksusuunnitelmia sellaisille jäsenille, joiden rästisumma on suuri. Se harkitsee myös maksujen kohtuullistamista, mutta ei ole päättänyt asiasta vielä.

Journalistiliiton talous on tiukalla, joten perinnän ongelmat osuvat huonoon hetkeen, Huldén myöntää.

"On melko selvää, että kaikkea ei tulla saamaan perityksi."

Huldén muistuttaa, että liiton jäsen pystyy tarkistamaan jäsenmaksutilanteensa Oma Journalistiliitto -palvelussa. Mahdolliset rästit voi halutessaan myös maksaa sen kautta. Linkki palveluun on liiton verkkosivuilla.

Kun uusi jäsenrekisteri saadaan toimimaan, rästiin jääneiden maksujen perimisestä tulee säännöllistä ja tehokasta, Huldén vakuuttaa. Rästeistä tulee muistutus jo kuukauden sisään erääntyneestä laskusta, mikä pienentää jäsenten rästikertymää.

Manu Haapalainen

JÄSENMÄÄRÄN PUDOTUS LISÄÄ LIITON SÄÄSTÖPAINOITA

Journalistiliiton jäsenmäärä väheni viime vuonna noin kolmellasadalla. Vähennys tuo jäsenmaksutuottoihin noin 130 000 euron loven edellisvuoteen verrattuna.

"Jäsenmaksukertymää pienentävät myös eläköitymiset, työttömäksi jäämiset ja freelanceriksi siir-

tymiset. Tämä kehityssuunta tulee myös jatkuamaan", puheenjohtaja **Marjaana Varmavuori** sanoo.

Liiton varsinainen toiminta oli reilu miljoona euroa alijäämäinen. Tappion liitto kattoi viime vuosien tapaan sijoitustoiminnan tuotoilla. Liitto pyrkii kohen- tamaan talouttaan kuluja karsimalla ja toimintaa

kehittämällä. Hallitus käsittelee taloutta tavallista useammin ennen toukokuussa kokoontuvaa valtuustoa.

Manu Marttinen

Lue lisää: Journalisti.fi

Journalismi on nuorille vain sisältöä muiden joukossa

Jokin aika sitten muuan kollega kertoi olevansa varma, että nuoret kyllä löytävät aikanaan tiensä perinteisen median pariin, kunhan vähän varttuvat.

En olisi siitä niinkään varma.

Uutismedian liiton tilaaman tuoreen kyselyn mukaan yli puolet 13–18-vuotiaista seuraa uutisia pääasiassa Tiktokissa. Vielä pysäyttävämpää on, että 45 prosenttia nuorista ei oman ilmoituksensa mukaan näkisi uutisia missään muualla, elleivät ne tulisi vastaan siellä.

Nuoret eivät ole kääntäneet selkäänsä yhteiskunnalle ja maailman tapahtumille. Yli 40 prosenttia kertoo seuraavansa uutisia päivittäin. Luku on kasvussa.

Tämä saattaa olla erinomainen uutinen journalismille, mutta se ei välttämättä ole sitä mediayhtiöille. Liian suuri osa alasta tuudittautuu yhä ajatukseen, että kiinnostus uutisiin kypsyy iän myötä uskollisuudeksi perinteisiä uutisbrändejä kohtaan.

Saman kyselyn mukaan kolme neljästä nuoresta sanoo tunnistavansa uutisen muun somesisällön seasta ja tietävänsä, mitä journalismi on. Silti vain reilu 60 prosenttia kokee voivansa luottaa journalismiin.

Ja miksi ihmeessä luottaisi? Journalismi ui nuorten ruuduille samassa algoritmien ohjaamassa virrassa propagandan, meemien, vaikuttajien mielipiteiden, kaupallisten yhteistöiden ja tekoälymoskan kanssa.

JUURI TÄTÄ MUUTOSTA media ei tunnu vielääkään täysin hyväksyneen. Vanha ajatus omasta asemasta portinvartijana elää sitkeästi, vaikka nuorten näkökulmasta journalismi on jo yksi sisältölaji muiden joukossa.

Siksi oli paljastavaa, miten *Helsingin Sanomat* taannoin reagoi yläkoulun yhteiskuntaopinkirjan esittämiin ”koviin väitteisiin” mediasta. Poru syntyi siitä, että oppilaille kerrottiin medioiden olevan harvoin täysin riippumattomia ja että ”ne heijastelevat omistajiensa, toimittajiensa ja muiden sisällöntuottajiensa mielipiteitä ja näkemyksiä”.

Sen sijaan, että alalla olisi pysähdytty kysymään, millaista medialukutaitoa ja kriittisyyttä tämä

aika todella vaatii, refleksi oli pelokas institutionaalinen siilipuolustus.

Totta kai oppikirja oikoi: journalismi ja muu viestintä niputettiin samaan koriin. Toisaalta, eikö nuorten mediaympäristö näytä juuri sellaiselta?

Kaikki virtaa vastaan samassa syötteessä, samalla ruudulla, usein samalla visuaalisella kielellä. Ratkaisu tuskin on opettaa nuoria luottamaan oikean mediabrändin logolla varustettuun sisältöön.

JOS JOURNALISMI AIKOO PYSYÄ merkityksellisenä, perinteisen median kannattaa lopettaa oman erinomaisuutensa julistaminen ja alkaa myydä journalismia tiedon tuottamisen menetelmänä. Se tarkoittaa myös sen hyväksymistä, että tätä menetelmää voidaan käyttää uskottavasti myös perinteisten toimitusten ulkopuolella.

Menetelmän avaaminen tarkoittaa sitä, että näytetään, miten väite tarkistetaan, miten lähteitä punnitaan, mikä on vielä epäselvää, miksi jokin tieto painaa enemmän kuin toinen ja miten virheitä korjataan.

Terve medialukutaito ei ala auktoriteettiuskosta instituutioita kohtaan, vaan siitä, että työ tehdään näkyväksi. Toimivia esimerkkejä on jo. Tutkivan journalismin Bellingcat-järjestön jutuissa uskottavuus rakentuu sille, että yleisö viedään kulissien taakse katsomaan, kuinka kuva paikannettiin ja tiedot varmennettiin.

Sosiaalisessa mediassa luottamusta rakennetaan yhä useammin näyttämällä raportointiprosessia reaaliajassa. Lyhyet videot, kenttähavainnot ja päivitykset työn etenemisestä riisuvat journalismista sen mystiikan. Tämä tepsii yleisöön, joka karsastaa instituutioita, mutta etsii silti luotettavaa tietoa. Luottamus ei silloin nojaa pelkkään sliipattuun lopputulokseen, vaan siihen, että itse tekeminen kestää päivänvalon.

JOURNALISMIN TULEVAISUUTTA ei turvata vakuutteleamalla nuorille, että vanhat brändit ansaitsevat automaattisen kunnioituksen. Se turvataan todistamalla, että journalismi on yhä yksi harvoista yhteiskunnallisista työkaluista, joilla voimme tuottaa julkista tietoa melun ja organisoidun valehtelun keskellä. ●

Marit af Björkesten,

55

- Ylen toimitusjohtaja lokakuusta 2025 alkaen.
- Ylen eläkesäätiön hallituksen jäsen 2026–
- Strategia- ja asiakkuusjohtaja 2020–2025.
- Ruotsinkielisen Ylen johtaja 2012–2020.
- *Hufvudstadsbladetin* varapäätoimittaja ja pääkirjoitustoimituksen esihenkilö 2009–2012, kulttuuritoimituksen esihenkilö 2003–2009. Uutisreportteri, artikkelitoimittaja ja urheilutoimittaja 1997–2003.
- Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta 1997, pääaineena viestintä.
- Syntynyt Helsingissä.
- Harrastaa liikuntaa, laajasti kulttuuria ja kaikkea, mikä liittyy ruokaan.
- Perheeseen kuuluu mies ja kolme aikuista lasta.

Aiot lobata Ylelle rahat takaisin, Marit af Björkesten

Ylen uusi toimitusjohtaja on kollegoidensa mielestä ärsyttävän innokas riidanratkoja.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Sait Yle-pestillesi syksyllä unelma-alun, kun otsikoissa olivat Ylen johdon tulospalkkiot, Gaza ja Euroviisujen Israel-boikotit.

Työsopimuksessa ei tainnut olla mainintaa kuherruskuukaudesta, mutta itse asiassa ensimmäiset viikot olivat otsikoiden osalta yllättävänkin rauhallisia. Myös niiden aiheet olivat hyvin ennakoitavissa.

Yle vetosi helmikuussa 2022 Euroopan yleisradioihin, että Venäjä pitää sulkea pois Euroviisuista. Sinä jätät tällaiset kannanotot ja vetoamukset omaan arvoonsa.

Olin silloinkin Ylen johtoryhmässä, eikä Yle tehnyt muista yleisradioista poikkeavaa irtiottoa. Israelin tilanne on nyt paljon Venäjän tilannetta monimutkaisempi, ja on selvää, ettei siihen löydy yksiselitteisesti hyviä ratkaisuja.

Strategiansa mukaan Yle keskittyy suoratoistopalveluihin, podcasteihin ja verkkouutisiin. Perinteiset televisio- ja radiolähetykset hoituvat siinä sivussa.

Mitään mediaa ei kannata hoitaa ”siinä sivussa”. Tutkimusten mukaan tavoitamme yleisöt digikanavissa vähintään yhtä hyvin kuin televisiossa ja radiossa paitsi yli 60-vuotiaiden osalta. On siis syytäkin kehittää digikanavia.

Edeltäjäsi Merja Ylä-Anttila oli toimitusjohtajana aloittaessaan julkisuudesta tuttu Maikkari-pomo. Sinä aiot pitäytyä hiljaisessa kulissivaikuttamisessa.

Rehellisesti sanottuna olen toivonut, että minulle osuisi edes yksi ”kulissipäivä”. Jos joku asia on tässä työssä yllättänyt, niin puhepyyntöjen määrä. Pyyntöjä tulee joka paikkaan lähes aiheesta kuin aiheesta, median johtamisesta työn tuottavuuteen.

Hajuton, mauton ja näkymätön Yle on paras tapa pitää huolta sen rahoituksesta nykyhallituksen aikana.

Kummasti on Ylestäkin riittänyt juttua ihan joka päivä eli emme ihan näkymätön ole. Pyrimme olemaan riippumaton ja omaääninen riippumatta hallituksen kokoonpanosta. Ylestä pitääkin käydä keskustelua. Me olemme meidän kaikkien omistama yhtiö.

Jos hallituspohja vaihtuu vuoden 2027 vaaleissa, aiot lobata Ylen rahoituksen takaisin tasolle, jolla se oli ennen nykyhallituksen leikkauksia.

Hallituksen ratkaisu ulottuu yli seuraavan hallituskauden, emmekä ole tehneet suunnitelmia sen pidemmälle. Tärkeimpänä lobattavana asiana pidän sitä, että kaikki Yle-ratkaisut tehdään jatkossakin parlamentaarisesti.

Yle, kuten moni muukin, käyttää amerikkalaisteknologiaa. Aiotte pikaisesti vaihtaa sen kiinalaiseen teknologiaan.

Tämä on vakava paikka koko yhteiskunnalle ja myös Ylelle. Tässä olisi todella iso mahdollisuus eurooppalaiselle vaihtoehdolle, ja olemme sellaista etsineet pitkään huoltovarmuuden takia. Meidän riippuvuutemme [amerikkalaisteknologiasta] on liian iso, mutta tällä hetkellä ei ole korvaavaa palvelua tarjolla.

Olet mukava pomo ja välttelet konflikteja. Välillä ihmettelet itsekkin, miten olet päätynyt media-alalle, joka on täynnä yhteentörmäyksiä.

Toimittajana kriittisyys ja konfliktit ovat selkärangasani, mutta olen enemmän huolissani siitä, että uudessa roolissani poikkeavat mielipiteet eivät tavoita minua kuten aiemmin. Ongelmissa vellominen ei ole minun juttuni, vaan pyrin ratkaisemaan konfliktit nopeasti. Olen monien mielestä tässä asiassa ”ärsyttävän innokas”. ●

Visuaalinen journalisti Timo Sihvonen ajoi Oulujärven Paltaselän rannalle kuvaamaan kaivurin, joka oli uponnut jäihin venevyltää ruopatessaan. Auton takakontissa on aina kumisaappaat ja muita maastovaruksia.

YLEN ALUETOIMITUKSET

Yle Kajaanin kutistunut toimitus seuraa koko Kainuuta. Seurasimme päivän, miten väki riittää deskiin, Oulujärven jäälle ja Suomussalmelle pitkän ajomatkan päähän. ➡

Nina Erho, teksti • Matias Honkamaa, kuvat

Toimittaja **Tiia Korhonen** ja visuaalinen journalisti **Juha Kemppainen** ovat "holdissa" Ylen Kajaanin-toimituksen uutisdeskissä. He odottavat tietoja, jotka ratkaisevat työpäivän suunnan: lähtevätkö he paikallistamaan valtakunnan uutista maanteiden kunnostusrahoista Suomussalmelle noin 150 kilometrin päähän vai tekevätkö jotain muuta.

Keikkaa on valmisteltu eilisestä saakka. Tänäpä Korhonen on reagoituvuorossa. Jos keikka ei toteudukaan, hän jatkaa muiden uutishaastatteluiden tekemistä. Tosin nyt, kun matka on jo suunnitteilla, tuottaja on ehdottanut kaksikolle vara-aihetta samalta suunnalta. Se on Ukkohallan "master plan" eli kaavoitus suunnitelma Hyrynsalmella, joka sijaitsee Kajaanin ja Suomussalmen välissä.

Korhosen ja Kemppaisen käsityksen mukaan kaavoitus suunnitelma on kuitenkin vielä varsin alkuvaiheessa.

Kello on noin kymmenen tiistaina 10. maaliskuuta. Kevätaurinko paistaa ulkona Lönnrotinkadulla. Yle Kajaanin toimitus sijaitsee sen ja Kauppakadun kulmatalossa, B-rapun toisessa kerroksessa. Myös kaikki muut deskissä tuntuvat olevan lähtökuopissa.

Toimittaja **Jarmo Nuotio** valmistelee paikallisuutisia radioon tarkoituksenaan mennä pian eteisessä sijaitsevaan juontokoppiin lukemaan ne. Visuaalinen journalisti **Timo Sihvonen** on puolestaan lähdössä Oulujärven Paltaselän rannalle, jossa veneväylää ruopannut kaivuri on vajonnut jäihin.

Yle Kajaanissa on laskennallisesti seitsemän työntekijää, mutta käytännössä vähemmän. Tänäpä paikalla on viisi. Toimittaja **Hanne Kinnunen** on vetäytynyt soittamaan muun muassa kaivurijutun haastatteluja studioon, josta tehtiin ennen paikallisia radiolähetyksiä. Lähiaikoina se puretaan tarpeettomana.

Korhosen ja Kemppaisen työpäivän kulku selviää, kun datajournalisti Pasilassa saa varmistettua, että Suomussalmella tosiaan on Suomen eniten teitä, jotka voivat jatkossa jäädä ilman valtion kunnostusrahaa. Korhonen on jo haastatellut aiheesta Suomussalmen kunnanjohtajaa. Yhdessä Korhonen ja Kemppainen ovat muistelleet ja selvitelleet, mikä olisi aiheeseen sopiva tienpätkä. Molemmat ovat kotoisin Kainuusta.

Jutun idea tuli alun perin Pasilasta, missä datajournalisti on työstänyt Ylelle "tiekonetta" Väyläviraston avoimesta datasta. Kajaanin toimituksen vastaava tuottaja ja uutistuottajat ovat nykyään Oulussa parinsadan kilometrin päässä. Ennen matkaan lähtöään Korhonen ja Kemppai-

nen kysyvät chatilla sieltä, mitä työnjohto toivoo mihinkin välineeseen keikalta.

"Silloin kun meillä vielä oli Kajaanissa oma päällikkö ja omat tuottajat, tiedonvaihto ja työn jakaminen oli helpompaa. Jos paikalla on ihminen, joka tuntee alueen, on huomattavasti helpompi puhua aiheista kuin että aloitat aasta ihmisen kanssa, joka ei tunne taustaa", Korhonen sanoo.

"Sitä voi vähän verrata omaan lääkäriin. Jos aina on uusi lääkäri, aina pitää selittää vaivahistoria alusta saakka ennen kuin päästään siihen, mitä kohtaa nyt kolottaa", Kemppainen sanoo.

Pian Kemppaisen kuvausrinkka on Ylen auton takakontissa, mies itse ratissa ja Korhonen toisella etupenkillä. Auto suuntaa Suomussalmelle kohti Ala-Vuokin kylää ja sen halkaisevaa Kuhmontietä.

YLE KÄVI LOPPUVUODESTA 2024 ja alkuvuodesta 2025 jättimäiset muutosneuvottelut ja uudisti pian niiden jälkeen Radio Suomen. Tämä juttu sai alkunsa, kun *Journalisti* halusi selvittää, millaista arki on muutosten jälkeen aluetoimituksissa.

Ylen rahoituksen leikkaamisesta päättäneet poliitikot painottivat, että julkisen palvelun yhtiön pitäisi vaalia etenkin paikallista uutisointia. Silti muutosneuvotteluista seurasi aluetoimituksille irtisanomisia ja työntekijöiden siirtoja toisiin toimituksiin. Radio Suomessa Yle korvasi paikalliset iltapäivälähetykset valtakunnallisella lähetyksellä, joka juonnetaan Tampereelta.

Alueellisten uutisten toimittaminen ja lukeminen jäi aluetoimituksiin. Lisäksi ne saivat uuden tehtävän. Ne tuottavat nyt lyhyitä radiojuttuja, "lähetyksikkunoita", joiden avulla valtakunnallinen lähetykset paikallistuu arkisin kello 13–16 neljä kertaa tunnissa.

Jos kaikki sujuisi johdon suunnitelmien mukaan, kaikki 18 aluetoimitusta tuottaisivat 12 lähetyksikkunaa päivässä. Isoimmissa aluetoimituksissa, kuten Helsingissä ja Tampereella, on noin kolmekymmentä työntekijää. Kajaani on Ylen pienin maakunnallinen toimitus vajaalla seitsemällä työntekijällään. Silti lähetyksikkunoiden tavoitemäärä on sille sama kuin kaikille muillekin.

Ylen ohjelmatyöntekijöiden YOT:n luottamushenkilö **Kai Pohjanen** edustaa aluetoimitusten työntekijöitä. Hänen mukaansa uusi arki on lähtenyt niissä sujumaan muutosten suuruuteen nähden yllättävän hyvin.

Lähemmässä tarkastelussa toimitusten väliset erot ovat kuitenkin valtavia.

"Toimituksissa, joissa on riittävästi resursseja, menee suhteellisen hyvin. Niissä, joissa on resurssipula, oirehdi-taan ja on hankaluutta", Pohjanen sanoo.

Toimittaja Jarmo Nuotio valmistelee deskissä radion paikallisuutisia. Niitä tehdään seitsemän lähetystä päivässä.

KORHONEN JA KEMPPAINEN PYSÄHTYVÄT matkalla Hyrynsalmen S-Marketilla. Sen pihasta Korhonen yrittää soittaa Ala-Vuokin kyläkauppiaalle ja kyläyhdistyksen puheenjohtajalle. Kyläkauppias on Kemppaisen vanha tuttu mutta kieltäytyy haastattelusta. Kyläyhdistyksen puheenjohtaja ei vastaa.

Matkaa on jäljellä vielä noin 70 kilometriä. Kemppainen tekee ajaessaan selkoa ohi vilistävästä maamerkeistä, 900 metrin mutkasta, jota paikalliset kutsuvat nimellä ”Eoropan pisin mutka” ja kansallispuistosuunnitelmasta. Moni seudun paikoista liittyy talvisodan ratkaisuhetkiin, kuten legendaarinen Raatentie, jolla suomalaiset torjuivat Neuvostoliiton aikeen halkaista Suomi kahtia. Suomussalmelaislähtöiselle reitit ja maisemat ovat enemmän kuin tuttuja, joten navigaattoria ei tarvitse tuijottaa.

Kuhmantiellä vastaan tulijat ovat keskellä tiistaipäivää harvassa. Yleensä tiellä kuitenkin ajaa tukkirekkoja, muuta raskasta liikennettä, kirjastoauto, asukkaita ja mökkiläisiä. Silti Kuhmontie on kolmosluokan tie, jota valtio korjaa, jos rahaa jää. Korhosen ja Kemppaisen tehtävä on hankkia paikallisten kommentit aiheesta.

”On tosi ihanaa päästä keikalle yhdessä, koska teemme nykyään tosi paljon yksin”, Korhonen sanoo.

”Ollaan varmaan viime kesänä oltu edellisen kerran yhdessä keikalla”, Kemppainen sanoo.

Yle Kajaani on yksi niistä aluetoimituksista, joissa ihmisistä on pulaa. Aiemmin toimituksessa työskenteli yhdeksän henkeä. Viime huhtikuussa heistä irtisanottiin yksi, ja kaksi siirrettiin Inariin ja Seinäjoelle. Samoihin aikoihin Juha Kemppainen siirtyi toimitukseen Kokkolasta. Puoliso ja kolme alle kouluikäistä muuttivat perässä kesäkuun alussa.

Oman esihenkilön toimitus menetti jo vuonna 2022. Sen

jälkeen päivittäistä työtä on johdettu Oulusta.

Toimittajia on Kajaanisssa viisi ja visuaalisia journalisteja kaksi. Se on vähän, kun tehtävä on uutisoida verkkoon, radioon ja televisioon kokonaisen maakunnan tapahtumat. Ja tuottaa lähetyksikkunat, joita Yle luonnehtii ”läsnäoloksi kentällä paikallisten päivän puheenaiheiden, ihmisten ja uutisten äärellä”.

Kajaanisssa lähetyksikkunat ovat vähentäneet läsnäoloa kentällä. Käsiä on vähän ja välimatkat pitkiä, joten moni ikkunoiista on tehtävä toimituksesta käsin tai sen lähistöltä. Ja koska ikkunoiden pitää olla tismalleen 3 minuutin 23 sekunnin pituisia, myös editointi sitoo paljon resursseja. Kun iltapäivän radiolähetys vielä juonnettiin Kajaanissta, kentältä hankitun materiaalin ajaminen osaksi sitä oli juohevampaa.

Kun muutosneuvottelut oli käyty, Kajaanin toimitus alkoi mittaila, mihin sen rahkeet riittävät. Lopputulema oli, että eivät mitenkään siihen, mitä Ylen Uutisten ja urheilun sekä aluetoiminnan johto odottaa.

Pienessä toimituksessa jokaisen on käytännössä osattava tehdä kaikkea ja kukin tekee joustavasti sitä, mitä kulloinkin tarvitaan.

”Kajaanisssa toimittajat esimerkiksi antavat minulle suhteellisen vapaat kädet verkkovideoiden ja tv-juttujen työstämiseen. Tämä tehostaa heidän työaikaansa huomattavan paljon”, Kemppainen sanoo.

Lisäksi Kemppainen tekee itsenäisesti kokonaisuuksia juttupaketteja kaikkiin välineisiin aina kun mahdollista.

MYÖS YLEN JOHTO ON yrittänyt tehdä osansa. Se esimerkiksi poisti toimitukselta viikonloppuvuorot viime kesänä ja iltavuorot lokakuussa, jotta päivävuoroihin riittäisi paremmin väkeä. Loppusyksystä 2025

Visuaalinen journalisti Juha Kemppainen ja toimittaja Tiia Korhonen ovat ajaneet Suomussalmen Ala-Vuokkiin haastattelemaan paikallisia. Kun Pirjo Heikkinen astuu Mäkeläisen kyläkauppaan, he ovat viivana jututtamassa häntä.

käyttöön otettiin Kajaanin toimituksen pyynnöstä Kainuun aiheita koskevat omat viikkopalaverit Oulun työnjohton kanssa, jotta tekeminen olisi suunnitelmallisempaa ja pienet resurssit paremmin käytössä.

Toimituksen työntekijöistä muutokset ovat silti tuntuineet laihalta avulta. Työntekijöistä tuntuu, että Ylen johto ei kuule heidän hätäänsä eikä ehdotuksiaan. Paras apu olisi, jos Kainuussa olisi enemmän tekijöitä. Jos niitä ei saada, toimitus toivoisi Ylen Pohjoisen alueen isompien paikkakuntien toimituksista Oulusta ja Rovaniemeltä enemmän apua juttujen koostamiseen.

Näin Kajaanin resurssi riittäisi paremmin nimenomaan läsnäoloon kentällä, yleisön ja verkostojen parissa.

Kai Pohjasen mukaan Ylen olisi mahdollista palkata lisää, sillä muutosneuvottelujen jälkeen eri aluetoimituksista on lähtenyt ihmisiä myös vapaaehtoisesti. Ylen johto kuitenkin hakee muita ratkaisuja. Se ei ole Pohjasen mielestä järkevää.

"Jos sinulla on 50 palan palapeli ja käytössä on 45 palaa, et saa sitä täyteen, vaikka kuinka liikuttelet palasia", Pohjanen sanoo.

Häntä harmittaa myös Ylen johdon ajatus, että resurssit määrittää seurattavan alueen väkimäärä.

"Eihän semmoisessa ole mitään järkeä, kun ikkunoi-

den täyttömäärä on sama. Jostain pääkaupunkiseudulta tai Tampereelta on paljon helpompaa löytää juttuaiheita vaikka kahteentoista eri ikkunaan varsinkin, kun resurssit ovat isommat. Kainuun kokoisesta maakunnasta aiheiden löytäminen vaatii enemmän työtä. Ja vaikka löytäisit aiheet, joilla ikkunat pystytään täyttämään, niitä ei olekaan ihmisiä tekemään."

Kajaanin toimituksen työntekijöitä turhauttaa, etteivät he pysty enää palvelemaan yleisöään niin hyvin kuin haluaisivat. Kun yhtiön johto lupaa paikallista läsnäoloa, jokainen toisen toimituksen tekemä tai toiselta alueelta lainattu lähetyssikkuna ja deskissä vietetty työpäivä tuntuu epäonnistumiselta.

Avuttomuuden tunne ja jatkuva venymisen tarve näkyy muun muassa menetettyinä yöunina. Viimeksi kuluneen vuoden aikana moni toimituksesta on ollut työperäisellä sairauslomalla. Työhyvinvointikyselyissä on paljon pu-naista.

"Kuormitus näkyy. Pidemmän päälle minulla on huoli siitä, miten siellä jaksetaan ja onko yhtiöllä pokkaa katsoa sitä, että jengi ei pysy kasassa", Pohjanen sanoo.

"Johdon mukaan toimituksen resurssien tarvetta ei tiedetä, kun siellä ei ole vielä koskaan ollut täyttä määrää töissä. Se ei ole hyvä argumentti, vaan nyt pitäisi jo hälytys-

Pian Pirjo Heikkinen antaa Kuhmontien laidalla haastattelun tien käyttäjäkokemuksesta.

Juha Kemppainen kuvaa liikkuvan kuvan kännykällä ja stillit "järkeillä".

kellojen soida. Pelottaa, että kajaanilaiset tappavat itsensä työllä."

KEMPPAISEN JA KORHOSSEN MATKAN tapahtumiin kuuluu myös auton edestä juokseva hirvi, jonka lajitoveri jää lähtöpenkaan odottamaan. Kemppainen ehtii jarruttaa hallitusti. Sekä hän että Korhonen tietävät, mitä hirvikolarien ehkäisylle on alueella viime vuosina tehty ja mitä ei.

Taas olisi hirvijutun paikka.

"Mutta ei ole ehditty tekemään. Se on sellaista tämän päivän arkea, että uutisia olisi mutta ei ehdi tekemään", Kemppainen sanoo.

"Kun ei ole sitä särkeävara [joustoparua], vaan tämä on jokapäiväistä tasapainottelua sen kanssa, mihin lähtee, kannattaako, ja jos pääsen esimerkiksi yksin keikalle, koska ehdin tehdä jutun valmiiksi."

Pitkää penkomista vaativat jutunaiheet tahtovat siirtyä ja siirtyä nopeampien tieltä kuin lumi auran edellä.

Toimituksen tämän päivän miehitys, viisi ihmistä, vastaa "päivän keskiarvoa". Sitä työntekijät ovat laskeneet viime huhtikuusta saakka. Seitsenhenkisestä tiimistä kaikki eivät tee täyttä työaikaa, minkä vuoksi sen maksimivahvuus on käytännössä jotain kuuden ja seitsemän väliltä. Vähimmillään työntekijöitä on ollut töissä yksi. Viime elo-

kuussa toimitusta piti pystyssä parin viikon ajan kolme työntekijää.

Toimitusta ei voi juuri jättää tyhjilleen seitsemän kertaa päivässä toistuvien paikallisten radiouutisten takia. Periaatteessa uutiset voi myös nauhoittaa, mutta silloinkin ne pitää tehdä. Nauhoituksen ympärillä pitää olla seuranta – jos jotain suurta yllättävää alkaa tapahtua, uutisissa ei voi puhua aivan muusta.

"Ja Oulusta on tullut kyllä sellaista apua, että kun meitä on ollut vähän, sieltä on kerrottu uutiset. Mutta sinnekin pitää tuottaa materiaalia, se ei tule valmiina mistään", Korhonen sanoo.

Jos toimituksessa on töissä vain kaksi ja päivään sattuu akuutti uutistilanne, keikalle lähtee vain yksi – oli uutinen miten iso tahansa.

Näin kävi esimerkiksi viime toukokuussa, kun Kajaanin Kaukaveden uimahallilla menivät kemikaalit sekaisin ja uimahalli jouduttiin evakuoimaan. Töissä olivat toimittaja **Heikki Rönty** ja visuaalinen journalisti Timo Sihvonen.

"Kun pelastuslaitoksen tiedote tuli, Heikki rupesi soittamaan asiasta tietoja ja valmisteli radiouutisia siinä samalla. Minä lähdin Kaukavedelle, otin ensimmäiset kuvat ja kävin pelastuslaitoksen johtoautolla kysymässä, antaisivatko he haastattelua", Sihvonen sanoo.

Normaalissa tilanteessa paikalle lähtisivät toimittaja ja visuaalinen journalisti työparina. He lähettäisivät haastatteluja ja kuvaa deskiin, joka käsittelee ja julkaisisi niistä yleisölle uutisia. Tilanne seurattaisiin paikan päällä loppuun saakka.

Nyt se ei ollut mahdollista. Sihvosen piti alkaa itse koostaa materiaalia verkkoon ja televisioon. Samaan aikaan hän ei voinut tuottaa sitä lisää.

"Tällaisissa tilanteissa pitää priorisoida nopeutta. Ei pelkästään uutiskilvan takia vaan sen takia, että meidän tehtävämme on informoida tämän alueen väestöä siitä, mitä tapahtuu."

NOIN PUOLI KAHDELTA Kemppainen ja Korhonen kaartavat Ala-Vuokissa Mäkeläisen kyläkaupan pihaan. Pian siihen ajaa autollaan myös mies, mutta hän ei halua antaa haastattelua. Sisällä seuraavaa tilaisuutta odotellessa Kemppainen jututtaa kauppias **Saku Mäkeläistä** kylän, kyläläisten ja kaupan kuulumisista. Samalla juodaan kahvit. Se on paikallinen tapa.

Sitten sisään astuu **Pirjo Heikkinen**, ja Korhonen ja Kemppainen ovat viivana leipälaatikoilla jututtamassa häntä. Eläkkeellä oleva Heikkinen on paluumuuttaja, asuu naapurissa ja on juuri tullut hiihtolenkiltä. Kasvot punoitavat, koska on niin vaikea hiihtää hiljaista vauhtia. Rumatelun jälkeen yläläiset esittävät asiansa: haastattelu pitäisi saada.

Hetken kuluttua Heikkinen ja Korhonen seisovat mikrofoneilla varustettuina Kuhmontien laidalla, ja Kemppainen kuvaa – liikkuvan kuvan kännykällä ja stillit "järkeillä".

Heikkisen naapurissa asuu kyläyhdistyksen puheenjohtaja **Kirsi Sahrman-Hauhia**. Korhonen on viimein tavoittanut hänet puhelimitse, ja haastattelu sopii. Sekin tehdään ulkona. Pian pihalla ovat myös talon isäntä ja Myyti-koira, joka saa kunnian elävöittää kuvituskuvaa.

Kun haastattelut ovat purkissa, Kemppainen saattaa dronen ilmaan. Vielä ennen lähtöä hän kyselee talon isännältä, tietäisikö tämä majavanmetsästystä koskevan juttuun haastateltavaa.

Tämä lupaa palata asiaan.

PALUUMATKALLA KEMPPAISEN puhelin siirtää materiaalia toimitusjärjestelmään paikallisten verkkoyhteyksien ehdoilla. Korhonen neuvottelee Oulun aluetoimituksen iltavuoron kanssa seuraavan päivän verkkojutun valmistamisesta materiaalien pohjalta.

Ylen Pohjoisen alueen päällikön **Riikka Heikkilän** mukaan Kajaani ja Oulu ovat yhtä ja samaa toimitusta: sisältöjä tehdään yhdessä, ja myös työnjohto on yhteinen.

Kajaanilaisten mielestä toteamus on hallinnollisesti faktaa mutta maakunnallisessa tasapuolisuudessa ei. Oulu on Pohjois-Pohjanmaata ja Kajaani Kainuuta.

”Jos Kajaani olisi sadantuhannen asukkaan kaupunki, kyllähän sillä uutispöydän kattaisi. Mutta kun Kainuun luonne on, että korpien kätköstä paljastuu kaikenlaista, esimerkiksi ihmiskauppa- ja salametsästysrikoksia, raakkuja unohtamatta. Täällä on kaikkea tällaista, mikä ei kävele kadulla vastaan”, Kemppainen sanoo.

Joskus Oulun tekemät jutut palvelevat hyvin molempia maakuntia, kuten tuore radioikkuna pohjoisesta datakävistä, Korhonen sanoo.

”Mutta kyllä meidän oma duunimme on hoitaa tämän maakunnan merkittävimmät asiat.”

”Kyllä paikallistuntemus on aluetoimituksessa tärkeä. Eilen kun ruvettiin näitä teitä haravoimaan, muistikuvat niistä olivat tärkeässä roolissa. Eihän sitä omien korvien välistä löytyvää dataa voi mistään muualta kaivaa. Ja jos lyö ihan mustiin, aina voi soittaa äitille. Sieltä tulee jokaisesta suomussalmelaisesta faktaa”, Kemppainen sanoo.

Kajaanin rajalliset resurssit näkyvät myös Oulun toimituksen arjessa. Oulussa työskentelevä toimittaja **Hanna Holopainen** sanoo, että toimitus tekee Kainuuseen säännöllisesti lähetyssikkunoita ja muita sisältöjä. Hän toimii Oulussa myös Ylen ohjelmatyöntekijöiden paikallisena

Kainuun luonne on, että korpien kätköstä paljastuu kaikenlaista, esimerkiksi ihmiskauppa- ja salametsästysrikoksia, raakkuja unohtamatta.

Juha Kemppainen, Yle Kajaanin visuaalinen journalisti

tukihenkilönä.

”Lisäksi Oulun uutisjuontaja on juontanut Kainuun uutiset, jos siellä on ollut äkillisiä poissaoloja”, Holopainen sanoo.

Holopainen itse ei ole kokenut sitä kuormittavaksi mutta sanoo, ettei voi kommentoida koko Oulun toimituksen puolesta. Selvää on, että radiouudistus on muuttanut työntekoa myös Oulussa.

”Radiosisältöön on pitänyt panostaa eri tavalla nyt, kun

Ala-Vuokin kyläyhdistyksen puheenjohtajan Kirsi Sahrman-Hauhian Myyti-koira saa kunnian elävöittää kuvituskuva.

Paluumatkalla Kemppainen ja Korhonen pysähtyvät Paltamon Kontiomäellä tankkaamaan.

Takaisin toimituksessa ollaan kuuden ja seitsemän välillä.

lähetysikkunat tehdään määrämittaan, ja ainakin aluksi se on vienyt enemmän aikaa. Mutta nyt kun tätä on jatkunut neljä kuukautta, rutiini alkaa tulla”, Holopainen sanoo.

”Uudistuksia tehtiin ja väkeä jouduttiin irtisanomaan sen takia, että parlamentaarinen työryhmä antoi meille yhtiönä tietyt mahdollisuudet. Sieltähän se kaikki lähtee.”

Oulun toimituksen vahvuus on reilu parikymmentä henkeä. Muutosneuvotteluissa sieltä irtisanoitiin yksi ihminen eli sama määrä kuin Kajaanista.

YLEN POHJOISEN ALUEEN päällikön Riikka Heikkilän näkemykset työarjesta Kajaanissa poikkeavat selvästi työntekijöiden kokemuksista. Heikkilän mielestä työarji Kajaanissa sujuu nyt jo paremmin ”muutosvuoden” jälkeen. Toisaalta vähentyneet resurssit pakottavat priorisoimaan tekemistä ja tekemään aiempaa vähemmän. Alusta asti on ollut selvää, että tiimien yhteistyötä on lisättävä, Heikkilä sanoo.

”Sisältöjä tehdäänkin Oulun deskialueen eli Oulun ja Kajaanin toimituksen ja kaikkien Pohjoisen tiimien yhteistyönä. Silloin resurssit ovat aika lailla riittävät.”

Miten Kajaanin työntekijät mielestäsi voivat?

”Isoilla muutosneuvotteluilla on aina vaikutusta ihmisten hyvinvointiin, mutta henkilöstötutkimuksissa näkyy, että myös Pohjoisen tiimeissä asiat ovat menossa nyt parempaan suuntaan”, Heikkilä sanoo.

Hänen mukaansa Kajaanissa on jo tehty paljon toimenpiteitä henkilöstön kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta.

”Työntekijät ovat keskeisessä roolissa työpaikan kehittämisessä. He tuovat arvokasta kokemusta ja ehdotuksia töiden sujuvuuden ja jaksamisen parantamiseksi. Tärkein tavoite on toimivan arjen rakentaminen yhdessä.”

Heikkilä vastasi *Journalistin* kysymyksiin sähköpostilla.

PALUUMATKALLA KEMPPAINEN ja Korhonen pysähtyvät suomussalmelaiselle Meijjän Grillille syömään. Korhonen ottaa kanahampurilaisen ja pillimehun, Kemppainen vain kahvin ja myyjän kannustamana makkaran.

”Ei ruokakoomaa keikoilla”, Kemppainen sanoo.

Syödessään Kemppainen ja Korhonen juttelevat myyjän kanssa muun muassa moottorikelkkailun hinnasta, metsästysseuran kuulumisista, nuorten kouluttautumismahdollisuuksista ja yritysten pärjäämisestä paikkakunnalla. Kello lähenee viittä. Ennen matkan jatkumista Kemppainen viestittää kotiin: isä myöhästyy.

Matkalla pysähtytään Paltamon Kontiomäellä tankkaamaan. Takaisin toimituksessa ollaan kuuden ja seitsemän välillä. Siellä on hiljaista ja pimeää.

Ennen kotiin lähtöä kaksikko miettii vielä hetken keikkaansa, joka yhdisti tiet, kyläkauppiaat ja paluumuuttajat. Myös Kemppainen on 30 vuoden poissaolon jälkeen paluumuuttaja. Korhonen taas on asunut ja työskennellyt lähes koko ikänsä Kainuussa. Ala-Vuokin kyläkauppa on hänellekin tuttu mökkireissuilta Kuhmon livantiiraan.

Materiaalien työstäminen jatkuu huomenna. Syntyä pitää ainakin verkkojuttu, verkkovideo, neljä radioikkunaa ja tv-juttu alueuutisiin. Ja jos vanhat merkit paikkansa pitävät, todennäköisesti myös jutut valtakunnallisiin tv- ja radiouutisiin.

”Materiaalissa kuuluu tavallisten ihmisten ääni”, Korhonen sanoo.

”Saamme palvella maakunnan ihmisiä. Tuoda vero-rahoille vastinetta ja tunnetta, että he ovat yhtä tärkeitä kuin muut”, Kemppainen sanoo. ●

Juttuun on haastateltu useita Kajaanin aluetoimituksen jäseniä. Lue lisää siitä, miten Ylen johto kommentoi aluetoimitusten tilannetta: journalisti.fi

Miksi valtio ei tue journalismia, vaan paperin kuljettelua ja pörssiyhtiöiden osinkoja, kysyy

Elina Grundström

Elina Grundström, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

Pääkaupunkiseudun ulkopuolella ilmestyvissä sanomalehdissä työskentelee noin 1300 toimittajaa. Se on älyttömän vähän siihen nähden, että Suomessa on yli 300 kuntaa. Toimittajien määrä on 2000-luvulla puolittunut ja vähennys on tapahtunut erityisesti maakunnissa. Näin laskeskelin syksyllä ilmestyneessä kirjassani *Tehtävä Keski-Suomessa*.

Olen pitkään ihmetellyt, mikseivät suomalaiset poliitikot turvaa selustaansa ja varmista, että journalismi säilyy elinvoimaisena. Alueellinen uutisköyhyys näivettää suomalaisen demokratian ydintä. Sanomalehdistä on vähentynyt erityisesti paikallisia poliittisia asioita käsittelevä sisältö. Kun Ylen aluetoimituksiakin on leikattu kovalla kädellä, oman vaalipiirin äänestäjiä alkaa olla todella vaikea tavoittaa.

Kehitys selittyy suurelta osin sillä, että Suomesta puuttuu suora mediatuki, jollainen on kaikissa muissa Pohjoismaissa. Tarvittavat rahasummat olisivat nykyisen tiukan taloustilanteenkin huomioiden kohtuullisia. Liikenne- ja viestintäministeriön (LVM) helmikuussa julkaiseman selvityksen mukaan tarve olisi vuonna 2022 ollut noin 30–35 miljoonaa, jos mediatuet olisivat suhteessa bruttokansantuotteeseen samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa.

”Mediatukea ei ole mielekästä jakaa sellaisessa muodossa, joka päättyy vain mediayhtiöiden taseisiin, mutta median omistusrakenteen ei myöskään saa antaa estää journalismin tukemista.

KIIREISINTÄ OLISI VAIKEUKSIIN joutuneen Suomen tietotoimiston STT:n jatkuvuuden turvaaminen. Siihen riittäisi parin, kolmen miljoonan euron pysyvä tuki.

Suomen ainoan uutistoimiston tulevaisuus on ollut vaakalaudalla sen jälkeen, kun suurin asiakas Sanoma Media Finland päätti lopettaa uutispalvelujen ostamisen. Se teki STT:n tuloihin noin kolmen miljoonan euron loven, jota se paikkasi vähentämällä viidenneksen työntekijöistään.

On vaikea kuvitella, mikä voisi korvata STT:n valtakunnallisesti kattavat, reaaliaikaiset ja sävyltään neutraalit perusuutiset. Ylen uutistoimintaa on leikattu, *Helsingin Sanomillakaan* ei ole kattavaa aluetoimitusten verkostoa ja Keskisuomalainen-konsernin Uutisuomalaisessa on vain kahdeksan journalistia.

Eniten STT:n palvelujen karsimisesta kärsivät sanomalehdet. Ylen uutisten ja ajankohtaistoiminnan entinen vastaava päätoimittaja **Jouko Jokinen** julkaisi maaliskuun alussa Facebookissa aiheesta pitkän päivätyksen, joka sai paljon kannustusta media-alan senioreilta. Jokinen oli laskenut viivoittimen kanssa, miten STT:n palveluista luopuminen vaikutti Sanoman omistamien *Aamulehden* ja *Satakunnan Kansan* painettujen lehtien sisältöön.

Ja vaikuttihan se. Lehdissä oli aiemmin 3–5 sivua STT:n sisältöä. Niiden tilalle oli tullut Sanoma-konsernin muiden lehtien juttuja.

Samalla kotimaiden sisältö oli supistunut omaa levikkialuetta käsitteleviin sekä *Helsingin Sanomien* ja *Iltä-Sanomien* yleisvaltakunnallisiin juttuihin. Muu Suomi oli hävinnyt. Ja urheiluantikin kaventunut.

Huoli maakuntien Suomen näkyvyydestä on aiheellinen, mutta ihmettelen silti hiukan eläkeläispäätoimittajien päivittelyä. Kuka oikeasti haluaa lukea paperilehteä, johon on painettu sivukaupalla STT:n eilisiä uutisia?

Muissa medioissa STT:n vaikeuksista on syyllistetty Sanomaa ja erityisesti *Helsingin Sanomien* päätoimittaja **Erja Yläjärveä**. Hän perusteli ratkaisua sillä, että lehden kannattaa enemmän panostaa omaan erottuvaan journalismiin.

Jos olisin Yläjärvi, olisin luultavasti toiminut samoin. Vaikka Sanoma on ollut STT:n suurin maksaja, *Helsingin Sanomat* on käyttänyt sen palveluja vähemmän kuin kilpailijansa. STT:n rooli maakuntalehtien sivuntäytteenä on muodostunut epäterveenkin suureksi. Valtioneuvoston kanslian julkaisemasta selvityksestä, jossa tutkittiin painettuja lehtiä keväältä 2023, kävi ilmi, että puolet Keskisuomalaisen ja *Etelä-Suomen Sanomien* jutuista oli peräisin STT:ltä. *Helsingin Sanomissa* osuus jäi 12 prosenttiin.

UUTISTOIMISTOMATERIAALIN RYÖSTÖVILJELY on oire lehtien talousvaikeuksista, joista maakuntien poliitikot kyllä kantavat huolta. Varsinkin keskustalaiset ovat nostaneet ne toistuvasti esille hallitusneuvotteluissa. Poliitikoilla olisi hyvää tahtoa tukea journalismia, mutta he ovat epätietoisia, miten sen voi tehdä.

Journalismin tukemista vaikeuttaa omistusrakenne ja EU:n val-

tiontukisääntely. Mediayhtiöitä on yhdistynyt muissakin Pohjoismaissa, mutta Suomen erityispiirre on mediaomistuksen keskittyminen pörssilistattuihin yhtiöihin.

Pörssiyhtiöillä on velvollisuus tuottaa voittoa omistajilleen. Ja niin ne tosiaan tekevät. Kaksi Pohjoismaiden voitollisinta mediayhtiötä ovat suomalaiset Alma Media ja Sanoma, mutta myös Keskisuomalainen ja Ilkka ovat maksaneet omistajilleen Helsingin pörssin keskiarvoa parempia osinkoja.

Voitot perustuvat toimitustyön tehostamisen lisäksi digitaaliseen liiketoimintaan tai ihan muihin bisneksiin. Yhtä kaikki, yritystukimuotoisten mediatukien myöntäminen tällaisille yhtiöille ei ole perusteltua, sillä tuki voi hulahtaa yhtiöiden taseisiin vaikuttamatta toimittajien määrään lainkaan. Tämä on jo nähty viime vuosien mediatukikokeiluissa.

Vastaava ongelma vaikeuttaa yritysmuotoisen STT:n tukemista.

Tahtoa sen auttamiseen olisi, mutta LVM lupasi sille ainoastaan kertaluonteisen 1,05 miljoonan euron tuen kolmelle vuodelle. Summa on suurin, minkä EU:n yritystukisääntely sallii.

MEDIALIITTO ON ONNISTUNUT vakuuttamaan päättäjille, että suoran mediatuen sijaan journalismia kannattaa tukea arvonnäköveroa alentamalla ja jakelutuilla. Alv-tuki hyödyttää kuitenkin eniten isoja mediayhtiöitä ja todennäköisesti parantaa niiden katteita. Jakelutukea myönnettiin viime vuonna 15 miljoonaa euroa, vaikka se kohdistuu journalismin sijaan paperin liikutteluun ja saattaa tekoahengittää vanhentuvia printtiin sidottuja ansaintamalleja.

Kerta toisensa jälkeen isot mediatilat ovat myös saaneet päättäjät uskomaan, että suoraan journalismiin kohdistuva tuki rajoittaisi lehdistönvapautta, koska se olisi tavalla tai toisella harkinnanvaraista.

Maailmalla lehdistönvapausjärjestöt ja EU korostavat, että lehdistönvapauden suurin uhka on journalismin väheneminen, ja ne suosittelevat suoraa tukia. Maailmalta löytyy myös monia hyviä esimerkkejä toimivista harkinnanvaraisista tuista.

Suomessa toimittajien määrä maakunnissa on vähentynyt niin voimakkaasti, että se on vakava uhka demokratialle ja huoltovarmuudelle. Mediatukea ei ole mielekästä jakaa sellaisessa muodossa, joka päättyy vain mediayhtiöiden taseisiin, mutta median omistusrakenteen ei myöskään saa antaa estää journalismin tukemista.

Harkinnanvaraisissa journalismin tuissa ei ole mitään muuta pelättävää kuin se, että niistä on vähän lisää vaivaa ministeriössä. Asiantuntijalautakunnat osaavat nykyäänkin jakaa erilaisia tieteen ja taiteen tukia ilman että ne rajoittavat tieteen tai taiteen vapautta.

Suomessa oli lehdistötukilautakunta vielä vuonna 2007. Suomessa oli silloin aivan sama sijoitus lehdistönvapausindeksissä kuin nykyäänkin. ●

Kirjoittaja on toimittaja ja tietokirjailija, joka teki koronavuonna 2020 selvityksen journalismin tukemisesta poikkeustilanteissa. Sitä ennen hän toimi JSN:n puheenjohtajana.

Näin suojaat lähteitäsi maissa, joissa sana ei ole vapaa

Yhä useampaa maata johdetaan itsevaltaisoin ottein. Kysyimme kokeneilta journalisteilta, miten tehdä haastatteluja paikoissa, joissa lähteet voivat joutua sanomistensa takia pulaan.

Esa Salminen, teksti • Maria Sann, kuvitus

Hanki hyvä fikseri

Kaikki kokeneet ulkomaantoimittajat näkevät vaivaa löytääkseen hyvän fikserin. Hyvä fikseri voi pelastaa kaiken, huono tuhota paljon. Fikseri on yleensä paikallinen toimittaja, jolla on hyvä maine ihmisten keskuudessa. Fikseri sopii haastatteluja, tulkkauksia tarvittaessa, esittelee ulkomaisen vieraan ja kertoo, miksi toimittaja kyselee kaikenlaista.

Fikseri voi ennen haastattelua kysyä, missä menevät sopivuuden rajat. Hyvä fikseri myös seilittelee haastattelujen jälkeen kummalliset hiljaisuudet tai kielikuvat tai sen, jos haastateltava ei puhunut kaikesta ehkä täyttää totta. Hyvän fikserin löytää yleensä muiden toimittajien kautta.

Älä lupaa liikaa toimitukselle

Jos olet luvannut kotitoimitukselle ison jutun, sinulla voi olla niin kova paine saada se tehtyä, että alat lipsua lähteiden turvallisuudesta. Muista puhua matkan varrella editorin kanssa, jotta se, mitä lupaat kentällä, myös pidetään toimitusketjussa.

Keksi luovia näkökulmia

On epätodennäköistä, että saat haastattelua rikollisjärjestön pomoilta tai ihmisiltä, jotka pelkäävät liikaa. Silloin pitää käyttää mielikuvitusta: usein löytyy rohkea tuomari, journalisti tai uhrien auttamisjärjestö, joka pystyy puhumaan. Pahimmista paikoista rohkeimmat ovat paenneet, ja voi olla, että he pystyvät puhumaan maanpaosta rohkeammin kuin paikan päälle jääneet.

Ole rehellinen jutun merkityksestä

Yksittäinen juttu ei yleensä muuta kohteensa elämää tai yhdenkään valtion politiikkaa paremmaksi. Juttu voi kuitenkin muuttaa sitä, miten lukijat tarkastelevat tiettyjä asioita, purkaa stereotypioita tai tuoda joitain epäkohtia päivänvaloon. Juttu voi myös koskettaa toisia ihmisiä ja saada heidät tuntemaan, että he eivät ole yksin.

Avaa kohteille koko juttu

Autoritaarisissa maissa ihmiset voivat joutua ongelmiin, jos jutussa kerrotaan myös kriittisiä asioita, vaikka haastateltavat eivät itse niitä sanoisikaan. Ole rehellinen, jos jutussa käsitellään myös vaikeita asioita. Vaikka juttu julkaistaan suomeksi, tekoälykäännös saattaa päätyä hetkessä paikallisten viranomaisten luettavaksi. Rehellisyys riskeistä voi myös auttaa saamaan haastatteluja, koska sekin luo luottamusta ja antaa päätäntävaltaa haastateltaville.

Rakenna luottamusta

Luottamusta voi rakentaa monin tavoin. Ole avoin siitä, mitä olet tekemässä ja miksi. Tyypillisesti journalistit lämmittelevät haastatteluja globaalin etelän maissa pidempään kuin Suomessa: puhutaan mukavia, heitetään läppää, kerrotaan itsestään asioita ja ihmetellään avoimesti asioita, joita ei ymmärretä.

Tarjoa vaikka vesipullo

Journalisti ei maksa lähteilleen. Tämä voi joissain maissa olla turvallisuuskysymys, sillä paikallinen, joka ottaa maksun ulkomaalaiselta, voi joutua ongelmiin. Vieraanvaraisuus ja kohteliaisuus tuovat kuitenkin harmaan sävyjä. Joskus tupakka-aski tai vesipullo avaa kielenkantoja, ja monet tarjoavat ravintolaruokia haastateltavilleen. Joissain maissa voi olla kohtuullista korvata matkakuluja. Tästä on hyvä puhua fikserin kanssa etukäteen.

Kysy tärkeimmät kysymykset muiden lomassa

Hyvin autoritaarisissa maissa voi olla myös fikserin ja tulkin etu, ettet kerro aivan kaikkea, mitä olet tekemässä. Kysy lämmittelykysymyksiä ja jutustele jostain turvallisesta aiheesta, ja pudota tärkeimmät kysymykseksi johonkin haastattelun keskivaiheille. Jos viranomaiset kysyvät myöhemmin fikseriltä, mistä juttelitte, hän voi puhua viattomista kysymyksistä.

Tiedosta, että journalisti on epäilyttävä ammatti

Monissa maissa journalisteja pidetään vakoojina, ja joissain maissa niiden omat journalistit saattavat sitä ollakin. On hyvä tiedostaa, että etenkin ulkomaalaisille journalisteille puhumista pelätään, ja joissain maissa journalisteja uhkaillaan. Vähintään rajoilla kannattaa varautua kovisteluun.

Pidä lupaukset turvallisuudesta

Keskustele kohteiden ja fikserin kanssa turvallisuudesta ja pidä lupauksesi. Haastattelun saaminen voi riippua siitä, että lähde tuntee olevansa turvassa. Kerro myös, milloin juttu aikaisintaan tulee ulos, jotta fikseri ja lähteet osaavat varautua siihen.

Huomaa uunotukset

Välillä journalistille kerrotaan, mitä luullaan, että hän haluaa kuulla. Välillä hänelle suoraan valehdellaan tai vähintään näytetään asioista vain parhaat puolet. Tämä kannattaa yrittää tunnistaa. Siinä auttavat hyvä valmistautuminen, pitkä kokemus ulkomailta, riittävän pitkät juttumatkat ja luotettava fikseri.

Tunne kipupisteet

Jokaisessa maassa on teemoja, joista osa vaikeenee. Tyypillisiä hankalia teemoja autoritaarisissa maissa ovat politiikka ja etenkin johtavat poliitikot, suuren luokan korruptio, liike-elämän johtajien rötökset, seksuaalivähemmistöjen oikeudet ja muut ihmisoikeudet, uskonnolliset ja etniset kiistat, virallinen historiankirjoitus ja alueelliset kiistat rajoista. Kipupisteet voivat myös muuttua – uusista teemoista voi yllättäen tulla sensitiivisiä ja toisista saatetaan yhtäkkiä alkaa puhua. Myös ajat ja poliittiset olot muuttuvat: kun on vapaampaa, ihmiset puhuvat mielellään, ja olojen kiristyessä saattaa laskeutua pelko ja apatia.

Anna puheenvuoro ihmisille

Joskus paikalliset ihmiset ovat parhaita avustajia. Journalistit ovat pyytäneet hankalissa oloissa eläviä ihmisiä pitämään päiväkirjaa, kirjoittamaan blogia tai kertomaan tarinoitaan omille kännykkäkameroilleen niissä rajoissa, jotka he kokevat turvallisiksi.

Muista, että Suomessakin vaietaan

Meilläkin on omat kipupisteemme, minkä lisäksi Suomessa asuu paljon ihmisiä useista autoritaarisista maista. Jos journalisti ei ymmärrä, miksi monet heistä eivät mielellään puhu medialle, heidän äänensä ei pääse yhteiskunnassa kuuluviin. ●

Juttua varten on haastateltu Jukka Huuskoa, Tommi Niemistä, Mari Mannista, Taina Tervosta, Jenna Vehviläistä ja Irene Zidania Suomesta sekä Abigail Hernándezia ja Maryorit Guevaraa Nicaraguasta, Samuel Baker Byansia Ruandasta, Peace Acomia, Catherine Apalattia ja Aloziuous Byamukamaa Ugandasta, Hilali Ruhundwaa Tansaniasta sekä muutamia mieluummin nimettömänä pysyviä journalisteja globaalin etelän maista.

Viestijä, opettaja, sairaalaklovni vai mainoskasvo? Kysyimme vaihtoehtoja media-alalla työskentelylle.

Manu Marttinen, teksti • Jussi Vierimaa, kuvat

Eveliina Portnoj haluaa pysyä media-alalla, mutta työskentelee säännöllisesti myös opettajana. Yksi hänen työpaikoistaan on Kaarinan Littoisissa sijaitseva Kotimäen koulu.

Eveliina Portnoj'n, 42, ura toimittajana on vasta muuttaman vuoden mittainen, mutta alan hyvät ja huonot puolet ovat tulleet hänelle tutuiksi. Freelancepalkkiot eivät elätä, mutta työssä on enemmän imua kuin kaupan alalla, mistä Portnoj'lla on parin vuosikymmenen kokemus.

Journalisti pyysi viime vuoden lopulla media-alan ihmisiä kertomaan vaihtoehtoisista suunnitelmistaan, jos vakituinen työsuhde on päättynyt tai toimeksiantoja on niin vähän, ettei työskentely yksinyrittäjänä tuo elantoa. Viisi ihmistä kertoi oman tarinansa.

Yksi vastaajista oli Turussa asuva Portnoj. Hän aloitti media-alan työt vuodenvaihteessa 2022 irtisanouduttuaan Alkosta, jossa hän työskenteli 14 vuotta eri tehtävissä. Sitä ennen hän työskenteli vuosikautia paikallisessa ruokakaupassa yliopistopintojensa ohella.

Portnoj tiesi jo ennen Alkosta irtisanoutumistaan, miten surkeasti freelancetoimittajan töistä maksetaan. Hän halusi silti kokeilla alaa, johon on tuntenut vetoa jo pienestä pitäen.

Portnoj teki parin ensimmäisen freevuotensa aikana töitä "niska limassa" muun muassa *Turun Sanomille*. Lisäksi hän käynnisti apurahan turvin kirjaprojektin ja aloitti media-alan täydentävät opinnot, joiden ansiosta pääsi harjoittelijaksi *Aamuset*-kaupunkilehteen.

Samoihin aikoihin hän täydensi historian ja uskonnon opintojaan pedagogikan opinnoilla. Opettajanpätevyyden ansiosta hän on voinut työskennellä paikallisissa peruskouluissa tuntiopettajana. Esimerkiksi vuosina 2024–2025 hänen töistään noin puolet tuli opettamisesta ja loput media-alalta tai muualta.

MEDIA-ALAN VAKITUISET TYÖPAIKAT ovat kiven alla, ja jatkuvien irtisanomisten takia kilpailu freelancekeikoista on koventunut. Siksi alanvaihto tai eri alojen töistä koostuva elanto on monen mediatyöläisen edessä oleva näkökulma tai todellisuutta jo nyt.

Viestintäalan ammattilaisen **Valtteri Törmäsen** opinnäytetyötään varten tekemän selvityksen mukaan vuosina 2010–2025 väheni noin 3000 toimituslistalla työpaikkaa. Näköpiirissa on tuskin merkittävää käännettä parempaan, vaikka

esimerkiksi Keski-suomalainen-konserni kertoi hiljattain merkittävästä tulosparannuksesta ja Aller uuden *Femina*-aikakauslehden lanseerauksesta.

”Ei minua haittaa tehdä montaa eri työtä tai useiden eri alojen töitä. Sehän pitää aivot vetreinä.

Eveliina Portnoj, freelancetoimittaja

Freelancereiden viime syksynä valmistunut ansiotutkimus puolestaan kertoo, ettei pelkästään journalismia tekemällä elä. Tutkimukseen vastanneiden tuloista keskimäärin 37 prosenttia kertyi journalistisesta työstä, ja 10 prosenttia kaikista ansioista tuli muista kuin media-alan töistä.

Vaihtoehtoja onneksi löytyy. Journalistille tarinansa kertoneet ovat olleet varsin luovia keksiensä uusia töitä media-alan töiden rinnalle tai niiden tilalle. Vastauksissa mainittiin esimerkiksi copywriter, yritysviestijä, sairaalaklovni, mainoskasvo, harrastajateatterin ohjaaja, tv-sarjan näyttelijä, viestinnän ja vuorovaikutuksen tuntiopettaja, it-alan työ ja hr-tehtävät.

PORTNOJ'ILLE ERI ALOILLA TYÖSKENTELY on paljastanut media-alan raadollisen todellisuuden.

”Kirjoittamisesta on tulossa hyvää vauhtia hyvin toimeentulevien ihmisten harrastus”, Portnoj sanoo.

Hän haluaa silti pysyä alalla ja kokee, että on ammatti-identiteetiltään ennen kaikkea kirjoittaja, mutta ei halua lokeroi-da itseään tiukkaan ammatilliseen kategoriaan.

”Ei minua haittaa tehdä montaa eri työtä tai useiden eri alojen töitä. Sehän pitää aivot vetreinä. Se tuo myös kaivattua näkökulmaa molempiin töihin.”

Portnoj'n ”kirjoitusharrastuksen” mahdollistavat nimenomaan opettajan työt. Hän tienaa koulussa historiaa opettamalla lähes saman verran kahdessa tunnissa kuin yhdestä 3000 merkin jutusta.

Tämän haastattelun aikoihin Portnoj'lla

oli jo kolmas määräaikainen työsopimus paimiolaisen *Kunnallislehden* ja *Kaarina*-lehden yhteistoimituksen kanssa. Määräaikaissuukset alkoi viime kesän kesätyö-pestin päätyttyä.

Jos maaliskuun puolivälissä päättyvälle pätkälle ei tule jatkoa, hän pyrkii saamaan tilalle opettajan töitä. Tai sitten keikkoja viininmaistattajana. Niitä hän on myös tehnyt Alko-uransa jälkeen säännöllisen epäsäännöllisesti.

18 VUOTTA MEDIA-ALALLA työskennellyt **Henna Kekki**, 51, siirtyi keväällä 2020 ”yrityksen äänitorveksi”. Ylellä ja MTV:llä muun muassa uutistoimittajana ja juontajana työskennellyt Kekki on nykyisin rakennuttajakonsulttiyrityksen viestijä.

Hän viihtyi media-alalla, mutta kun tv-tuotannot siirtyivät alihankintayrityksille ja työt vähenivät, hän päätti siirtyä varmemman leivän ääreen.

Aluksi Kekki oli viisi vuotta copywriterina markkinointiviestintätoimistossa. Siellä työskennellessään hän tutustui infran suunnitteluohjelmistojen tarjoamaan asiakkaaseensa, ja alasta innostuneena hakeutui kotimaisten väylähankkeiden parissa toimivaan yritykseen.

”Olen nyt löytänyt oman loppusijoituspaikkani. Nautin suunnattomasti työstäni ja erityisesti sen vapaudesta. Päätän itse työaikani, priorisoin työtehtäväni ja aika-aulutan omat tekemiseni”, Kekki kertoo.

Nykyisessä työssään Kekki esimerkiksi kirjoittaa blogiartikkeleita ja yrityksen sisäistä viikkokirjettä, tekee tiedotteita ja somejulkaisuja, käsikirjoittaa ja editoi videoita ja kokoaa materiaaleja henkilö-töihin.

Media-alalle hän ei aio enää palata, sillä sen tulevaisuuden näkymät eivät vakuuta.

”Tulevaisuus näyttää hämyiseltä. En hahmota, mitä hämyverhon takana siintää, mutta tunnen, että vanhaan ei ole paluuta.”

Viestinnän tehtävät ovat perinteisesti olleet monen toimittajan varasuunnitelma pahan päivän varalle, mutta viime vuosina myös viestintäalan työttömyys on kasvanut.

Moni journalismia tehnyt ei myöskään välttämättä hahmota, että journalistin ammattitaito ei tee kenestäkään pätevää viestijää. Uuden roolin omaksuminen voi olla ylivoimaista. Näin kävi 2000-luvun alusta lähtien mediassa

eri tehtävissä ja erimittaisilla pätkillä työskennelleelle toimittajalle.

Hän halusi kertoa tarinansa *Journalistille* nimettömänä.

”Toki toimittajataustasta on hyötyä, kun pitää editoida jargonintäyteisiä tekstejä tai kirkastaa sanomaa.

Viestintätehtävissä työskentelevä entinen toimittaja.

Hän sai aikanaan töitä suomalaisen pörssiyrityksen viestintäyksiköstä, mutta ymmärsi pian olevansa väärässä paikassa.

”Toki toimittajataustasta on hyötyä, kun pitää editoida jargonintäyteisiä tekstejä tai kirkastaa sanomaa. Mutta nämä ovat vain teknisiä taitoja. Olennainen osa journalistista ammattieetosta on myös tinkimätön, joka suuntaan – myös omaan työnantajaan – kohdistuva kriittisyys ja kyseenalaistaminen. Eihän sellainen mentaliteetti yri-tysviestintään istu. Siellä pitää toistella strategian kivitauluihin hakattuja opin-

kappaleita, oli niissä tolkkua tai ei.”

Omasta tulevaisuudestaan hän on epävarma.

”En tiedä, mihin oma ’urapolkuni’ minut tulevaisuudessa vie. Melkoista harhaillua se on tähänkin asti ollut. Identiteettini on kuitenkin melko vahvasti journalistin. Vaikka minulle ei enää olisi tarjolla täysiaikaisesti töitä journalismin parissa, tulen varmasti tekemään toimittajan töitä ainakin osa-aikaisesti.”

EVELIINA PORTNOJ AIKOO PYSYÄ media-alalla, jos se vain on mahdollista. Hän kuitenkin kokee voivansa rakentaa mielekkään työelämän muutenkin kuin mediatalon vakituudessa työsuhteessa.

Portnoj on huomannut myös, että työt vaikkapa Alkossa tai kaupassa auttavat ymmärtämään yhteiskuntaa laajemmin kuin työ keskiluokkaisista ihmisistä koostuvista toimituksissa. Erilaisten kansan-kerrosten parissa työskenteleminen tai vähemmän ajattelua vaativat työtehtävät antavat parhaimmillaan tilaa uusille kirjoitusideoille.

”Hernekeittopurkkeja hyllyyn latoessa voi miettiä vaikkapa romaanin käsikirjoitusta.”

Portnoj’n ”ykköskakkosvaihtoehto” on opettajan työ, mutta hän pysyy media-alalla, jos se vain on mahdollista.

”Jos vakituista työtä tarjottaisiin, niin kyllä ottaisin ehdottomasti. Ei kysymystä kään.” ●

Eveliina Portnoj haluaa pysyä media-alalla, jos se vain on mahdollista, mutta ”ykköskakkosvaihtoehto” on opettajana työskentely.

Näin muihin töihin siirtyneet ajattelevat media-alasta

”Minulla ei ole kokemusta suurista mediataloista, joissa analytiikka seurataan tarkasti. Siksi ja taustani takia voin rehdisti sanoa toimittajan työn työsuhteessa olleen mielekkäin ja vähiten kuormittava kaikista tekemistäni töistä, ellei hautausmaalla työskentelyä lasketa.”

Eveliina Portnoj, 42

”Luulen, että tulevaisuudessa on pienenevä hyväosaisten toimittajien ja muiden työntekijöiden joukko, joilla on vakituinen työ-sopimus. Sitten olemme me muut, joille tarjotaan jatkuvasti määrä-aikaisuuksia ja keikkoja, mutta tiukan paikan tullen meidät pistetään ensimmäisenä leikkuriin.”

Määräaikaaisessa työsuhteessa oleva toimittaja, 32

”Minulla oli sivutyö sairaalaklovnina, ja olin sitä tehnyt satunnaisesti mutta jatkuvasti syksystä 2011 lähtien vaihtamalla lomarahat vapaisiin. Sattumalta tuli tarve tehdä sitä enemmän, ja niinpä olen jatkanut niissä hommissa välillä enemmän, välillä vähemmän.”

Päivi Kangasniemi, 64

”Vaihdoin alaa jo vuonna 2010 ’tehdäkseni jotain hyödyllistä’. Olin sitä ennen Sanoma Magazines Finlandilla, Image Kustannuksella, A-lehdissä sekä useissa asiakaslehtitaloissa. Sen jälkeen olen ollut töissä vankilassa, erityisopettajana sekä lastensuojelussa. Kadun alan vaihtoa: työ on rankempaa ja palkka huonompi. Minua turhauttaa myös se, että minulla ei ole enää kanavaa, jolla osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.”

Kati Melto, 47

JOKESIN KEVÄÄN APURAHAHAKU

2.4. – 7.5.2026

Kopiosto-apurahoja myönnetään ammattitaidon täydentämiseen, tutkimukseen, ammattikuvaa syventävään työskentelyyn, kieli- ja opintomatkoihin, sekä näyttelyiden tai julkaisujen tekemiseen. Lisäksi voidaan tukea muuta ammatillisesti perusteltua tarkoitusta.

Säätiö jakaa työskentelyapurahoja tieteen ja taiteen tekemiseen, esimerkiksi näyttelyihin ja kirjojen kirjoittamiseen. Haettavana on myös viisi puolen vuoden työskentelyapurahaa tietokirjan kirjoittamiseen tai taidejournalismiin. Lisäksi myönnetään 3 000 euron työskentelyapurahoja journalistisiin hankkeisiin. Opiskelijoille myönnetään vain opiskelijastipendejä opinnäytetyön tekemiseen.

Voit myös hakea säätiön ammatillisille kursseille:

- The AI-Powered Journalism: How Journalists Can Harness the Power of AI.
- Näin teet paremman henkilöjutun -työpaja.
- HEST-koulutus kriisi- ja katastrofialueilla työskenteleville journalistille.

Apurahoja haetaan Jokesin sähköisen apurahajärjestelmän kautta. Apurahahakemus on allekirjoitettava pankkitunnuksilla ennen hakuajan päättymistä **7. toukokuuta kello 16.**

Lue koko apurahailmoitus säätiön verkkosivuilla:
<https://www.jokes-saatio.fi>

JOURNALISTISEN KULTTUURIN EDISTÄMISSÄÄTIÖ SR

Nelipäiväinen työviikko antaisi aivoille riittävästi toipumisaikaa, sanoo tv-tuottaja Riina Hyytiä

Jaana Kivi, teksti • Johanna Erjonsalo, kuva

Perjantaisin on kiellettyä kertoa huonoja uutisia, jos ei ole aivan pakko.

Tämä on tv- ja elokuva-alalla toimivan yrityksen, Dionysos Filmsin sääntö, jonka tarkoitus on edistää työssäjaksamista ja palautumista.

Aivot tarvitsevat vakautta ja ennakoitavuutta, eivät huonoja uutisia juuri ennen lepopäivien alkamista.

Näin kertoo toimitusjohtaja ja tuottaja **Riina Hyytiä**, jolla on omakohtaista kokemusta huonosti ajoitetuista kielteisistä uutisista.

”Olen kerran saanut perjantaina iltapäivällä kieltävän rahoituspäätöksen tuotannolle, enkä sen vuoksi päässyt viikonloppuna palautumaan lainkaan.”

AIVOTERVEYDESTÄ HUOLEHTIMINEN korostuu elokuva- ja tv-alalla. Viime vuosina epävarmuus alan tulevaisuudesta, työrytmin muutokset sekä aikataulujen kiristymisen ovat tuoneet työhön lisää haasteita. Multitaskaaminen, työn pirstaleisuus ja keskeytysten määrä ovat kasvaneet ja monen keskittymiskyky laskee.

Nämä asiat vaikuttavat suoraan työyhteisön jaksamiseen.

Myös Dionysos Filmsin tekijöitä kalvaa tällä hetkellä eniten epävarmuus työtilanteesta. Silti he ovat sopineet toimintamalleista, jotka edistävät aivojen hyvinvointia.

Perjantaita ja huonoja uutisia koskevan säännön lisäksi viestinnästä on sovittu muutakin.

Kuvaukset voivat olla mihin kellonaikaan tahansa, mutta Hyytiä hoitaa viestinnän päivisin. Myös levällään oleva informaatio kuormittaa aivoja, ja siksi työryhmä sopii käytettävistä viestintäkanavista tuotannon alussa.

”Viestin kohdentaminen on tärkeää. Aivojen kannalta on parempi saada suora viesti tulevista työtehtävistä kuin vastaanottaa ilmassa leijuvia passiivisia tehtävänantoja, joiden vastuuhenkilö ei nimeä tekijöitä. Tuotannoissa pitää välttää sumeaa viestintää ja kertoa suoraan,

kuka on kulloinkin vastuussa”, Riina Hyytiä sanoo.

AV-ALAN TYÖYHTEISÖT HYÖTYVÄT siitä, jos tuotantojen rahoituspäätökset tulevat ajoissa. Tällöin tuottajilla on aikaa ajatella ja mukautua tuotantoon.

”Meillä on kapasiteettia organisoida työ parhaiten siten, ettei ole pakko toimia kiireessä. Tiedämme kokemuksesta, että kuvausvaihe on aina raskain, ja varsinkin sitä vaihetta lähestymme aivojen jaksamisen kannalta.”

Hyytiän mukaan paras ratkaisu pitkien kuvausputkien ajaksi on nelipäiväinen työviikko. Se takaa ainakin yhden arkivapaan. Vapapäivät ajoitetaan heti raskaiden jaksojen jälkeen. Myöskään ylityötunteja ei synny, kun kuvausaikataulut suunnitellaan järkevästi.

”Olemme pohtineet, kuinka jaksotyömallista saisi parhaan mahdollisen. Vapapäivät kannattaa ajoittaa raskaiden kuvausviikkojen perään, jotta voimavarat palautuvat. Tätä tarkkailemme kuvausaikatauluissa. Jos olemme esimerkiksi tehneet viiden päivän kuvausviikon, joka aikatauluissa näyttää raskaalta, seuraavalla viikolla kuvataankin vain kolmena päivänä.”

TUOTANTOJEN AIKANA YLEINEN paineentuntu vähennee, jos kuvausaikataulut ovat lapsi- ja muutosmyönteisiä. Kuvausaikataulujen pitäisi siis esimerkiksi joustaa päiväkotiaikojen ja koululomien mukaisesti tai niin, että pakolliset, yllättävät menot, kuten hautajaiset, mahtuvat kuvausjaksojen sekaan.

Hyytiä on huomannut jaksamisen parantuneen ja hyvinvoinnilla työntekijöillä olevan voimavaroja kommunikoida avoimemmin.

”Meillä on paljon sarjatuotantoja, joissa kuvauspäiviä on viidestäkymmenestä sataan, eli paljon enemmän kuin elokuvassa. Kuvausjaksot kestävät usein neljä kuukautta. Se on hieno kokemus, kun esimerkiksi kuvaaja on neljän kuukauden jakson jälkeen sanonut, että olisi voinut jatkaa vielä toiset putkeen.” ●

Jaksamista edistävien toimintatapojen luominen on koko työyhteisön yhteispeliä, sanoo Dionysos Filmsin tuottaja Riina Hyytiä.

Att översätta och bli översatt – författarens och översättarens dubbla identiteter

Hanna Nordenswan, text • Heli Saarela, foto

Många författare i Finland arbetar vid sidan om sitt eget skrivande som översättare. Att göra en översättning kräver inga stipendieansökningar, utan är en rättfram

uppgift: du översätter en text och får betalt. Bildas en egen yrkesidentitet då man översätter, eller är det bara ett extraknäck? Författarna och översättarna **Henrika Ringbom** och **Mårten Westö** tänker i liknande banor.

”Det började som ett extraknäck för mig. Det är svårt att dela upp rollerna, jag är nog mera författare ändå. Men översättandet har blivit en viktig del av yrkesidentiteten”, säger Westö via telefon från Andalusien, där han sitter ”i ett litet skjul på en takterrass”, blickar ut mot havet och språkgranskar.

Henrika Ringbom befinner sig i Helsingfors, men i ett ännu mer tropiskt klimat än Westö. Vi träffas under palmerna i Vinterträdgården, där hon gärna sitter och jobbar.

Ringbom är just nu aktuell både med den egna diktsviten *Ingenting* och översättningen av **Pirkko Saisios** *Motljus*. I hennes dubbla yrkesidentitet är det ändå författar- och poetsidan som känns starkare.

”Då jag började visa tecken på att bli poet sa mina föräldrar att jag måste ha något annat också – då började jag översätta. Men jag ser mig nog helt och hållet som författare, översättandet är en del av min författaridentitet.”

DÅ RINGBOM FÖR FÖRSTA gången översatte, upptäckte hon en ny sida av poesin. På 1980-talet gjorde hon tillsammans med bland andra **Monika Fagerholm** och **Kjell Westö** en tidning som hette *KLO*. Ett nummer fokuserade på dansk poesi och Ringbom översatte poeten **Michael Strunge**.

”Han hade en märklig livskänsla som

fyllde mig. Genom att översätta kan man komma in i något som man inte så lätt kan hämta ur sig själv.”

Finlandssvenska översättare befinner sig i en rätt unik situation. De lever i en språkmiljö där språket de mest översätter från – finska – talas omkring dem och

de använder det själva. Kulturella referenser är lättare att förstå då de ligger nära en själv.

För Westö har den finlandssvenska identiteten inneburit en vilja att vara en slags medlare dels mellan Finland och Sverige, dels mellan finskan och svenskan i Finland.

Henrika Ringbom tycker om att jobba i Vinterträdgården vid Tölöviken i Helsingfors. Uppe på balkongen får hon sitta ifred och inspireras av det porlande vattnet.

”Översättandet är som att spela från noter, man gör en tolkning av något som redan finns.”

Henrika Ringbom, författare och översättare

”Som tvåspråkig känns det viktigt att vara en brygga mellan språkområden.”

Som både översättare och författare får man uppleva samma situation från två håll. Då ens eget verk blir översatt till ett språk man inte kan, måste tilliten till översättaren vara stor, enligt Henrika Ringbom.

”För det mesta är det roligt, jag brukar försöka prata med översättaren och ha lite kontakt. Om jag skulle få en känsla att den här personen inte kommer att förstå vad jag försökt skriva så skulle jag nog tacka nej. Men de som översätter poesi är ofta väldigt hängivna så risken är ganska liten att någon behandlar ens dikter slarvigt”, säger Ringbom.

Som översättare å andra sidan måste man stå ut med att man ofta förlorar något. Alla nyanser går inte att översätta.

”En del dikter är nästan omöjliga att översätta men jag tycker ändå att det är värt det. Det är så många människor som inte kan språket dikterna är skrivna på, om de till exempel är på finska eller svenska. Då är det jättevärdefullt att någon gör det arbetet och försöker förmedla det i ett annat språk.”

FÖR BÅDE RINGBOM och Westö har översättningsjobb varit en viktig del av ekonomin.

”Översättandet har nog gett mig trygghet”, säger Ringbom.

Hon befinner sig nu i en situation där hon upplever att hon skulle klara sig

endast som författare, men har inga planer på att lämna översättandet, utom i de perioder hon skriver egna verk.

Westö säger att han ofta behöver båda sidorna för att få ekonomin att gå ihop. Tidigare var översättning av till exempel teaterpjäser något som gav en viktig sidoinkomst, men numera har resurserna blivit mindre på såväl teatrar som på förlag. Han är tveksam till huruvida det idag skulle gå att överleva endast på det ena – översättning eller författarskap.

”Det är en brytningstid för hela branschen, det finns många stora och svåra frågeställningar både för författare och översättare. Det finns en stor oro: hur ser det hela ut om fem år? Översättare har vaknat lite sent till den tekniska utvecklingen och vad den innebär”, säger Westö.

Både Westö och Ringbom hoppas att läsare ska veta hur mycket arbete som ingår i en översättning. En AI-översättning kan tänkas snabb och bra – du kopierar in en text i en ruta och får en begriplig översättning i en annan.

Men att översätta är också att skapa, det är inte ett mekaniskt arbete. Mycket går förlorat om den kreativa delen faller bort från processen.

”Min tes är att det krävs lika mycket att översätta en bok som att skriva en, om det ska bli bra”, säger Westö.

”Översättandet är som att spela från noter, man gör en tolkning av något som redan finns”, säger Ringbom.

Artificiell intelligens är ett ämne som ingen översättare kan undgå just nu. Ringbom är dock inte orolig för sitt eget översättningsarbete. För att kunna översätta poesi skulle AI behöva utvecklas på ett oerhört sätt – bara en människa kan känna vissa nyanser och rytmer i en kreativ text.

Mårten Westö är inne på samma spår, trots att han accepterar att man som översättare också måste leva med sin tid.

”Men glädjen av att hitta på saker själv är den stora behållningen i det här jobbet.” ●

Från stilren grafik till tillgänglig teater

Lina Laurent, text • Heli Saarela, foto

När Josefin Saarenpää studerade var hennes mål att bli världens bästa grafiker. Hennes design var ibland experimentell och kaotisk, framför allt skulle det se snyggt ut. I dag är hon informations- och marknadsföringsansvarig på Teater Viirus i Helsingfors.

”Ju längre jag har jobbat som grafiker, desto mer tydlig blir jag i min design och hur jag framför infon. Under åren har jag insett att kommunikationen bör vara huvudsaken och att man gör sig förstådd.”

Vi träffas i Teater Viirus tomma bar. Veckan innan har pjäsen *Swe-dish Asshole* haft premiär och det har varit extra intensivt men nu är det lugnare. Saarenpää kom till Viirus sommaren 2024. Före det jobbade hon sju år som grafiker på en marknadsföringsbyrå. Det nya jobbet var väldigt annorlunda.

”Den tydligaste skillnaden är att jag här tror på allting som vi marknadsför. Det är en stor grej för mig – jag brinner för det här på ett annat sätt även om jag trivdes väldigt bra på mitt gamla jobb.”

Tidigare jobbade hon enbart som grafiker i ett företag med många kommunikationsproffs. I dag ingår hon i ett team på tre personer som sköter Viirus all marknadsföring och kommunikation.

”Grafisk design och bildredigering är en ganska liten del av mitt jobb. Nu handlar det mer om att tänka på strategier och skrivandet har också kommit tillbaka, vilket jag är väldigt glad för.”

Saarenpää konstaterar att användningen av generativ AI antagligen kommer att leda till att renodlade grafiker-jobb minskar.

”Att då utvidga sitt kunskapsområde, till exempel inom kommunikation och projektplanering, är åtminstone för mig ett sätt att kunna hantera större helheter.”

På Viirus används generativ AI inte för visuell kommunikation.

”Det känns bra att kunna vara en motreaktion. Att anställa fotografer och konstnärer – riktiga människor

”Ju längre jag jobbat som grafiker desto tydligare blir jag i min design och hur jag framför information”, säger Josefin Saarenpää, informations- och marknadsföringsansvarig på teater Viirus.

– för att skapa det visuella material som vi använder.”

I NOVEMBER I FJOL BLOSSADE en debatt upp om dalande besöksfiffror på de finlandssvenska teatrarna. Startskottet var en granskning av Svenska Yle (15.11.2025), vilken efterföljdes av ytterligare artiklar i andra tidningar, insändare och krönikor.

Även om Teater Viirus enligt granskningen hörde till en av de teatrar som tappat många besökare sedan början av 1990-talet säger Saarenpää att hon och hennes kolleger inte relaterar till krisen så som den stundvis porträtterades i medierna.

”År 2025 var ett bra år på Viirus. Då vi räknar med egna föreställning-

ar, turnéer och gästspel låg beläggningsgraden på 91 procent och det är väldigt högt.”

Samtidigt, säger hon, är frågan om hur man når ut till en ny publik väldigt svår.

”I grund och botten handlar det om att göra själva produkten, föreställningarna, intressanta.”

Sedan handlar det om att tänka på olika aspekter kring tillgänglighet. En är priset på teaterbiljetter.

”Det kan vara en klassfråga. Vem har möjlighet att gå på teater och på vilka föreställningar?”

En viktig del av marknadsföringsarbetet är också att tänka på vem som kan tänkas vara intresserad av en viss föreställning. Viirus teater-

pedagog kontakter skolor och grupper direkt och berättar om föreställningarna. Teaterpedagogen ordnar och modererar även öppna teatersamtal – något som ytterligare kan sänka tröskeln för publiken att komma till teatern.

Saarenpää nämner också djungeltrumman som en ”viktigt viktig” kanal. Där kan teaterns egen kommunikation hjälpa folk som vill berätta om en pjäs att sprida ordet och givetvis spelar sociala medier där en stor roll.

Och hur är det med Helsingin Sanomats betydelse – är en recension i Hesari viktigare än allt annat?

”Visst ser man tidningens betydelse och makt. Vi har sett det i föreställningar som haft en bra försäljning i grunden, så kommer en recension och sedan säljer det slut väldigt snabbt.”

Det tråkigaste är ändå om pressen inte alls kommer, säger Saarenpää.

”Det finns ett ansvar hos mediehusen, hurudan kultur de lyfter och om de alls lyfter kultur. Vi hoppas ju fortsättningsvis att det ska vara så.” ●

Josefin Saarenpää, 33

- Informations- och marknadsföringsansvarig på Teater Viirus sedan augusti 2024.

- Formgivare (YH) i grafisk design vid Yrkeshögskolan Novia.

- Jobbade tidigare som grafiker på en marknadsföringsbyrå samt frilans genom eget företag.

- Jobbar på svenska, finska och engelska. ”Med goda kollegor som kollar mina finska texter i förväg. Jag lärde mig finska ordentligt först i vuxen ålder.”

- Fixering som grafiker: ”Jag är helt 'obsessed' med avstånd mellan bokstäver. Jag kan sitta och fila på sådana detaljer hur länge som helst.”

Snack i studion är inte samma sak som det gedigna journalistiska arbetet

Under den tid jag varit föräldraledig har min främsta kontakt till mitt professionella värv bestått i att skriva krönikor.

Samtidigt som det är en ynnest att kunna föra fram sina analyser och perspektiv, har jag också upplevt att något väsentligt saknats. Som journalist är jag intresserad av att ta reda på saker och träffa nya människor, som kan ge ny kunskap och nya perspektiv både för mig och för publiken.

DET HÄR BLEV TYDLIGT när jag åkte ut på ett så simpelt uppdrag som att intervjua "farmor på ungdomsgården" i Pargas. Det var befriande och energigivande att ta del av en annan människas berättelse och sätta sig själv åt sidan.

Intervjuer med olika människor är självklart kärnan i journalistiken och det som de flesta journalister ägnar sig åt. Men jag börjar tänka på vad en producent på Yle nämnde till mig i samband med utvecklandet av ett nytt program: att hen upplever att journalister själva hörs ganska mycket i etern och att det finns ett värde i att höra mera "vanliga människor" om deras livssituation och tankar.

UNDER DE SENASTE TIO åren har utvecklingen inom Yle varit att minska radioinslag till förmån för att reportern talar i studion. (Jag har bara hört berättas att radioreportage existerade någon gång i tiden.) Gedigna aktualitetsprogram har ersatts av samtalspoddar. Allt det här framhäver

reporterns position.

Nedläggningen av *Aktuellt 17* för några år sedan, med motiveringen att *Nyhetspodden* ersätter bortfallet, är ett exempel på hur utrymmet för det klassiska nyhetsarbetet minskar till förmån för intervjuer med journalistkolleger eller experter.

!! Gedigna aktualitetsprogram har ersatts av samtalspoddar. Allt det här framhäver reporterns position.

Det här ska inte läsas som en kritik av nyhetspoddar, de förtjänar absolut sin plats i programutbudet. Men det är viktigt att komma ihåg att en kvarts intervju med en person inte är samma sak som att en reporter försöker ta reda på fakta om olika sakförhållanden genom att tala med flera personer och belysa olika perspektiv på en fråga.

Detta görs såklart dagligen på nyhetsredaktionerna, men strävan att hitta nya former för berättande verkar skapa en förskjutning mot mera snack i studion. Det är förstås billigare, men något går också förlorat. ●

Emma Strömberg ● Skribenten är frilansjournalist i Åbo.

MEDIENYTT

Kulturtidskrifter slåss om krympande anslag – Astra har näsan över vattenytan

I slutet av februari kom beskedet att 21 tidskrifter beviljats bidrag av Konst- och kulturmyndigheten Kuvi (som tidigare hette Taike). Tidskrifterna delar på 557 000 euro. De här siffrorna kan jämföras med 2016 då 111 kulturtidskrifter delade på 859 000 euro.

I år fick fem finlandssvenska tidskrifter bidrag jämfört med två ifjol. *Finsk Tidskrift*, *Nya Argus* och *Astra* får nu ett bidrag på 10 000 euro var, medan *Ny Tid* (50 000 euro) och *Fredsposten* (10 000 euro) fick bidrag både i år och ifjol.

En finlandssvensk tidskrift som för andra året i rad inte fick bidrag är *Ikaros*. Chefredaktör **Ylva Gustafsson** tycker det är tråkigt att Kuvi sedan i fjol slagit fast att 10 000 euro är minimisumman för sökanden.

"För många mindre tidningar är även bidrag på exempelvis 5 000 euro betydelsefulla. Vi klarar oss eftersom vi söker bidrag från annat håll också", säger Gustafsson.

Gustafsson understryker att det med tanke på

mångfalden och demokratins livskraft är viktigt med många röster i offentligheten.

I motsats till i fjol fick den feministiska tidskriften *Astra* i år ett stöd på 10 000 euro av Kuvi. Som gräddde på moset fick *Astra* i början av mars 2026 också besked om ett Kopioisto-bidrag på 1 000 euro via tidskriftsorganisationen Kultti rf.

"Upphovsrättsorganisationen Kopioisto ville via ett engångsbidrag på 80 000 understödja kulturtidskrifterna och de bad oss sköta utdelningen av bidraget", säger Kulttis verksamhetsledare **Helinä Ylisirniö**.

Totalt 76 tidskrifter fick ett bidrag på 1 000 euro.

"Bland svenskspråkiga tidskrifter var det endast *Astra* och *Kontradiktion* som sökte och fick bidrag", säger Ylisirniö.

Var informerade ni om tidskriftsbidraget?

"Vi lade ut information om att man kan söka ett extra tidskriftsstöd på vår webbplats och på våra sociala mediekkanaler."

Marcus Floman

Statligt kulturtidskriftsstöd

2026

- Konst- och kulturmyndigheten Kuvi delade ut 650 000 euro statligt kulturtidskriftsstöd.
- 16 finskspråkiga tidskrifter fick inalles 467 000 euro.
- 5 svenskspråkiga tidskrifter fick sammanlagt 90 000 euro.
- Kultti rf och Rosebud Books, fick totalt 60 000 euro för tidskriftsfrämjande.
- Förbundsarenan och Tidskriftscentralen fick totalt 33 000 euro för tidskriftsfrämjande.

Källa: Konst- och kulturmyndigheten Kuvi

FOKUS

Kalevan Minna Akimo nostaa esiin naisten asiat

Nina Erho, teksti • Timo Heikkala, kuva

Naisten osuus mediassa on edelleen vähäisempi kuin miesten. Naisten asioista pitää puhua enemmän ja avoimemmin myös maakuntalehdessä”, sanoo Kalevan toimittaja Minna Akimo.

Muun muassa tästä syystä Akimo istui 4. maaliskuuta illalla oululaisen Teatteriravintola Auliksen lavalla. Hän veti siellä paneeli- ja yleisökeskustelun naisten oikeuksista maailmassa, jossa konservatiiviset arvot leviävät.

Tilaisuus oli osa Kalevan Kokonaista puhetta -konseptia, johon kuuluvat myös podcast ja uutiskirje. Se on suunnattu etenkin naisille ja pyörii kolmatta puolivuotiskautta.

Akimo aloitti uransa Ylen radiotoimittajana, joten Kokonaista puhetta on hänelle unelmien tilaisuus yhdistää osaamiset. Silti yleisön eteen meneminen ”omana arkisena itsenään” jännittää. Toisaalta se on tärkeä osa konseptin viestiä.

”Toivon, että läsnäoloni kannustaa kaikenlaisia naisia ottamaan paikkansa julkisessa keskustelussa. Samalla toivon, että se madaltaa lukijoiden kynnystä ottaa yhteyttä.” ●

Minna Akimon ja Kalevan Kokonaista puhetta -konsepti oli tänä keväänä ehdokkaana Suuren Journalistipalkinnon Vuoden uudistaja -sarjassa. Maaliskuun alun keskustelutilaisuudessa Akimon (oikealla) vieraina olivat (vasemmalta) kansanedustaja Saara-Sofia Sirén (kok.), tutkija Heli Siltala ja kirjailija Sara Al Husaini.

Heli Hämäläinen • Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut kirjoitusviestinnän opettaja Jyväskylän yliopistossa.

Tomcruisemaiset temput saattavatkin olla monitulkintaista kielenkäyttöä

Muutama vuosi sitten saimme lukea, kuinka ”Suomen yliopistosairaalat ovat yhteistyössä tehneet COVID-19-taudin varalta ohjeet riskiryhmiin kuuluvia lapsia koskien”.

Lapsiparat, ajattelin tuolloin. Jos riskiryhmäläisiä oli välttämätöntä lääppiä, toivottavasti heitä koskettiin edes desinfioiduin käsin.

Uutiskieleltä voi muun asiattylin tapaan odottaa niin tarkkaa ja täsmällistä ilmaisua, ettei esimerkin kaltaisia monitulkintaisuuksia pääse syntymään. Selkeässä kielenkäytössä pyritään yksitulkintaisuuteen. Uutiskielessä ei saisi käydä niin kuin **Pertti Jarlan** *Fingerpori*-sarjakuvassa, jossa huumori perustuu pitkälti siihen, että asian voi ymmärtää muulla tavalla kuin on tarkoitettu.

Toisinaan kirjoittaja ei itse huomaa, että tekstin voi ymmärtää toisinkin ja jopa koomisesti. Tarkkoja lukijoita se riemastuttaa. Parhaita paloja ovat tarjoilleet *Suomen Kuvalehden* *Jyvät ja akanat* -palsta, Ylen *Aristoteleen kantapää* -ohjelma sekä Jyväskylän yliopiston kieli-

keskuksen julkaisemat *Kielikukkaset*, joita keräsi edeltäjäni, kirjoitusviestinnän lehtori **Timo Nurmi** ja minä hänen jälkeensä.

Juuri odotus uutiskielen täsmällisyydestä aiheuttaa sen, että monitulkintaisuudet saattavat tavallista herkemmin tulla tulkituksi konkreettisesti merkityksensä. Huvituin, kun luin, että ”**Giorgia Melonin** hallitus ilmoitti pitävänsä riippusillasta kiinni”. Otsikko toi välittömästi mieleen toimintaelokuvamaisen kohtauksen, jossa Italian veljet ja siskot roikkuvat romahtavan riippusillan köysistä rystyset valkoisina.

Asiatyylissä tavoitteena on, että lukijan huomio voi täysillä keskittyä asiaan eikä sen ilmaisutapaan. Monitulkintaisuus voi liidättää lukijan ajatukset pois varsinaisesta asiasta.

Seuraava virke sai ajattelemaan uutisen aiheen sijasta **Tom Cruisea**. ”Tyypillinen keilauslento kestää lentokoneesta riippuen 3–7 tuntia ja kattaa ihanneoloissa enimmillään noin tuhat neliökilometriä.” •

TUTKITTUA

Median moninaisuutta ei tutkita tarpeeksi

Suomalaisen median moninaisuudesta on liian vähän tutkimustietoa. Median moninaisuuden sisältyvät muun muassa mediayhtiöiden ja -kanavien lukumäärä, omistussuhteiden jakaantuminen, sisältöjen moniarvoisuus, vähemmistöjen näkyvyys sekä yleisön tapa käyttää eri medioita.

Vain pientä osaa moninaisuuden osa-alueista on tutkittu. Etenkin median käyttötavoista tarvittaisiin parempaa tietoa. Puute vaikeuttaa valistuneen mediapolitiikan toteuttamista ja voi heikentää demokratiaa.

Näin toteavat Jyväskylän yliopiston tutkijat **Ville Manninen** ja **Markus Mykkänen** tutkimuksessaan *Median moninaisuuden kapeneva tutkimustieto*, joka ilmestyi viime vuoden lopulla *Media & viestintä* -lehdessä.

Tutkimus perustuu systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Tutkijat kokosivat median moninaisuutta Suomessa käsittelevät tutkimukset vuosilta 2000–2023. He ottivat mukaan vain suomen- ja englanninkielisiä julkaisuja. Katsauksessa oli 64 tutkimusta.

Tutkijat huomasivat, että suomalaismedian mo-

ninaisuutta koskevassa tietämyksessä on valtavia aukkoja. Katsauksen perusteella tutkimustietoa on tuotettu koko 2000-luvun ajan liian vähän ja liian suppeista näkökulmista. Muun muassa alueellisesti ja paikallisesti rajattu tieto on jäänyt puutteelliseksi, sillä valtaosa tutkimuksista on keskittynyt valtakunnalliseen tasoon.

Paljastui myös, että noin 90 prosenttia median moninaisuutta koskevasta tutkimustiedosta on määrällistä. Suurin osa tutkimuksista tarkasteli aihetta markkinakilpailun näkökulmasta. Yleisiä tutkimuskohteita olivat esimerkiksi suurimpien sanomalehtien markkinaosuudet sekä televisio-ohjelmien genrejakaumat. Sen sijaan kansalaisten median käytön moninaisuutta on tutkittu hyvin vähän.

Tietämyksen aukot ovat viime vuosina enemminkin kasvaneet kuin kutistuneet. Tutkitun jakson loppua kohden median moninaisuutta käsitteleviä tutkimuksia ilmestyi aina vain vähemmän.

Tutkijoiden mukaan tiedon puute on yhteiskunnallinen ongelma. Johdonmukaista media-politiikkaa ei voi toteuttaa ilman pitkäjänteisesti tuotettua puolueetonta tietoa. Esimerkiksi EU:n

moniarvoisuutta edistävää medianvapausasetusta sovelletaan Suomessa sokkona, sillä tarvittavaa tietoa ei yksinkertaisesti ole olemassa.

Juha Matias Lehtonen

Milloin verkossa roihuava rasismi kelpaa juttuaiheeksi?

Manu Haapalainen, teksti • Elina Rajala, kuvitus

MTV Uutiset kertoi 5. maaliskuuta Myyrmäen moskeijassa järjestetystä tilaisuudesta, jossa muistettiin Vantaan Pähkinärinteen tuhopoltossa kuolleita somalitaustaisia vanhempia ja heidän kolmea lastaan. Tilaisuuden yhteydessä moskeijan imaami **Sharmarke Said Aw-Musse** puhui medialle. Imaami kertoi, että perhe ja yhteisö ovat saaneet valtavan määrän lämpimiä viestejä joka puolelta Suomea.

MTV:n mukaan imaami totesi tämän kertovan hyvää Suomesta.

”Vaikkeina hetkinä osaamme kansakuntana osoittaa toisillemme solidaarisuutta, myötuntoa, välittämistä ja tukea”, hän sanoi.

Kaunis ajatus lämmittää. Samalla on toivotava, että imaami, hänen edustamansa yhteisö tai Pähkinärinteen uhrien omaiset eivät seuraa suomalaismedian keskustelualustoja.

KOMMENTTIPALSTOILTA VÄLITTYY hyvin toisenlainen kuva Suomesta.

MTV Uutisten Facebookissa kirjoitetaan 6. maaliskuuta muun muassa ”mölyävistä” somaleista, ”apinoista” ja ”palon itse sytyttäneistä sompuista”. *Iltalehden* Facebookissa iloitetaan 3. maaliskuuta siitä, että ”rikastuttajia” on Suomessa perheen kuoltua vähemmän. *Ilta-Sanomien* verkkosivujen keskustelussa vika taas on ”namujen” ymmärryksessä paloturvallisuudesta. Viikkoa myöhemmin kommentit olivat yhä kaikkien luettavana.

Lisää esimerkkejä löytää muutamissa minuuteissa vaikka kuinka paljon.

Useimmat median keskustelupalstojen kommentteista ovat tietenkin ihmismäisiä ja osaatavia. Silti herää kysymys, miksi lehdet mode-

roivat somepalstojaan niin leväperäisesti.

Journalistin ohjeiden mukaan ”toimitus vastaa yleisön itse julkaiseman sisällön seuraamisesta ja moderoinnista omilla verkkosivuillaan ja omissa sovelluksissaan”. Monessa tapauksessa asiattomuudet on kyllä huomattu, sillä ylläpito on käynyt laittamassa keskustelumahdollisuuden pois päältä. Silti näkyviin on jätetty Ylilauta-tason öyhötystä.

Jos ja kun kyse on siitä, että paremmin ei ehditä seurata, mitä lisäarvoa keskustelu, edes myötäelävät kommentit, oikeasti tuovat uutiseen hirvittävästä rikoksesta?

Journalistin ohjeiden mukaan ”toimituksen on noudatettava harkintaa siinä, millaisista aiheista se mahdollistaa yleisön kommentoinnin”. Esimerkiksi *Helsingin Sanomien*, *Aamulehden* ja useimmiten myös *Yle Uutisten* Facebook-sivuilla kommentointi on pysyvästi pois päältä, ja hyvä niin.

JOS RIKOKSISTA HALUAA ”KESKUSTELLA”, voi aina mennä Murha-info-keskustelufoorumille. Siellä Pähkinärinteen tapausta koskevassa ketjusakin avoin rasismi on tasoa *Iltalehden* Facebook-potenssiin tuhat.

Se panee kysymään, eikö tällaisen hirmuteon ympärillä roihuavasta rasismista pikkuhiljaa olisi valta medialle jo juttujenkin aiheeksi?

Helsingin Sanomat paljasti tammikuussa, siis kauan ennen Pähkinärinteen tapahtumia, miehet Murha-infon taustalla. Jutussa kirjoitetaan kyllä palstan ongelmista, kuten holtittomasta henkilötietojen julkaisemisesta. Jatkuvasta, ylläpidon hyväksymästä raivorasismista siinä ei sanota sanaakaan. ●

Kirjoittaja on Journalistin toimittaja.

Yhden päivän ylennys ylilääkärin pallille

Pääsin nuorena terveystoimittajana tutustumaan lääketieteen ihmeelliseen maailmaan – samaan, jossa yhä pyörin. Parikymmentä vuotta sitten olin tekemässä juttua polven tekonivelleikkauksista. Onnistuin saamaan haastateltavakseni Peijaksen sairaalan silloisen ortopedian ylilääkärin. Sairaala oli jo tuolloin niittänyt mainetta tekonivelkirurgiassa.

Vähän jännitti, kuinka asiallinen ja ”tiukka” ylilääkäri on. Sekoilin aikani sairaalan käytävillä, mutta ehdin kuin ehdinkin ajoissa. Ovi oli raollaan. Mietin, koputanko, soitanko summeria vai odotanko.

”Tule sisään vaan”, kuului huoneesta.

Pääsimme mukavasti keskustelun alkuun, mutta sitten haastattelu tyssäsi. Ylilääkäri huomasi, että muistitikkuja ei löydy! Hän oli menossa haastattelun jälkeen luennoimaan tärkeään tilaisuuteen, ja kaikki koulutusmateriaali oli vain ja ainoastaan tuossa tikussa.

Ylilääkäri päätteli, että tikun on täytynyt jäädä kotiin työpöydälle. Pakko lähteä hakemaan. Itse mietin, että pakko saada haastattelu.

Ylilääkäri ymmärsi deadline-yskän sanomatakin. Hän ehdotti, että vaihdetaan lennosta puhelinhaastatteluun. Ajomatka kotiin kestää 45 minuuttia, ja sinä aikana hän ehtii hyvin vastata kysymyksiini.

”Täällä voit rauhassa puhua ja tehdä muistiinpanoja”, hän sanoi.

Samalla hän ohjasi minut massiivisen työpöytänsä ääreen ja lähti.

Hän oli oikeassa, huoneessa oli hiljaista ja rauhallista. Mitä nyt muutama hoitaja kävi ovella kääntymässä. Nyökkäsin tynnosti tervehdykseksi ja jatkoin puhelua. Hoitajien kulmat kohosivat taivaisiin ja kasvoilta paistoi hämmennyksen sekainen pöyristys. En sentään ollut nostanut jalkojani pöydälle.

Pirkko Tuominen

Kirjoittaja on toimittaja, sisällöntuottaja ja yrittäjä.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Hämeen-Uudenmaan Journalistit (HUJ) suunnittelee sulautumista Helsingin Seudun Journalisteihin (HSJ) ja yhdistyksen lakkauttamista. HSJ on Journalistiliiton suurin alueellinen jäsenyhdistys. "Sen tarjonta jäsenille on paljon enemmän kuin ikinä pystymme amatööriporukalla keksimään", HUJ:n puheenjohtaja Petri Lyy sanoo.

HÄMEEN-UUDENMAAN JOURNALISTIT SUUNNITTELEE YHDISTYKSEN LAKKAUTTAMISTA

Nina Erho, teksti • Mikko Nikkinen, kuva

Hämeen-Uudenmaan Journalistit (HUJ) harkitsee sulautumista Helsingin Seudun Journalisteihin (HSJ) ja yhdistyksen lakkauttamista. HUJ ja HSJ ovat Journalistiliiton jäsenyhdistyksiä.

HUJ:n puheenjohtajan **Petri Lyy**n mukaan suunnitelman taustalla on aktiivisuuden hiipuminen.

"Meidän on ollut pitkään vaikea saada hallitukseen jäseniä ja tapahtumiin osallistujia."

Yksi syy tähän voi olla yhdistyksen toiminta-alue, joka ulottuu Hämeenlinnasta Keravalle, Järvenpäähän, Tuusulaan ja Lohjalle, Lyy sanoo.

"Se on muodoltaan sellainen, että järjestää tilaisuuden missä tahansa, aina jollain on vaikea saapua. Ja ihmisten ajasta kilpailevat nykyään niin monet asiat."

HUJ:n jäsenmäärä on nyt noin 160. Sitä ovat verottaneet jäsenten ikääntyminen ja alan työtilanne. Horisontissa ei näy tekijöitä, jotka voisivat muuttaa suunnan.

Helsingin Seudun Journalistit on Journalistiliiton

ton alueellisista jäsenyhdistyksistä suurin. Sillä on vajaat 4000 jäsentä sekä kaksi kokoaikaista ja yksi osa-aikainen työntekijä. HUJ toimii vapaaehtoisvoimin.

"Noin ison yhdistyksen tarjonta jäsenille on paljon enemmän kuin ikinä pystymme amatööriporukalla keksimään", Lyy sanoo.

HUJ:N JA HSJ:N HALLITUKSET ovat keskustelleet suunnitelmasta. Jos se toteutuu, HSJ toivottaa uudet jäsenet tervetulleeksi, sanoo puheenjohtaja **Heta Saxell**. Hän uskoo HUJ:n jäsenten solahdavan HSJ:n nimen alle ja toimintaan hyvin.

"Jäsenryhmänä he ovat pääosin lehdistön journalisteja, joita meillä on jo muutoinkin paljon jäseninä. Sikäli meillä on ihan hyvät eväät palvella heitä."

HUJ:n jäsenet keskustelivat lakkautus- ja sulautumissuunnitelmasta yhdistyksen vuosikokouksessa Riihimäellä 14. maaliskuuta. Suunnitelma ei tuonut paikalle laajoja jäsenjoukkoja eikä herättänyt vastustusta.

"Ihmiset ovat haikeita ja harmittelevat, että

tähän on jouduttu, mutta ymmärtävät, ettei tämä tällaisenaan voi jatkua. Muutama kysymys tuli esimerkiksi yhdistyksen varojen kohtalosta ja HSJ:hin liittymisen vaihtoehtoista", HUJ:n varapuheenjohtaja **Riikka Mäntyneva** sanoo.

"Esimerkiksi oma toimitusosastoni Hämeenlinnassa saattaisi olla kiinnostunut Pirkanmaan suunnasta."

Pirkanmaalla toimii Journalistiliiton jäsenyhdistys Pirkanmaan Journalistit eli PJY.

HUJ:n sääntöjen mukaan yhdistyksen purkamisen edellyttää kahta peräkkäistä kokousta, joissa molemmissa kaksi kolmasosaa paikalla olevista päätösvaltaisista jäsenistä kannattaa sitä. Kokoukset on pidettävä vähintään kahden viikon välein.

Kokousten ajankohta selvinnee yhdistyksen hallituksen seuraavassa kokouksessa, Mäntyneva sanoo. Koko lakkautusprosessin hän arvioi kestävän loppuvuoteen.

"Että ensi vuonna yhdistystä ei sitten kenties enää ole." •

Lue lisää: Journalisti.fi

YKSITTÄISET KEIKAT OVAT TYÖTTÖMÄLLE UHKAPELIÄ

Sosiaalisen median keskustelijat keksivät taannoin Threads-palvelussa ketjun veran työtehtäviä, joita työn ammattilainen ei saa tehdä vapaa-ajallaan: Ompelija ei saa korjata vaatteitaan, pappi rukoilla toisen puolesta eikä eläintenhoitaja ottaa naapurin koiraa hoitoon. Vaarana nimittäin on, että työkkäri katsoo heidän olevan omassa työssään työllistyviä.

Absurdi ketju havainnollisti, miten epärealistista työllisyyspalveluiden viranomaiset kohtelevat työttömiä media-alan ammattilaisia arvioidessaan heidän työllistymistään.

Journalistiliiton jäsenet ottavat liittoon jatkuvasti yhteyttä ja kertovat, kuinka työllistämisen viranomainen luokittelee heidät yrittäjiksi tai pyytää selvityksiä omassa työssään työllistymisestä.

ERÄS JÄSENUMME OLI EPÄHUOMIOSSA maininnut työvoimavirkailijalle, että hänen uusi romaanikäsikirjoituksensa on kustantajan arvioitavana. Ei olisi kannattanut kertoa, koska kustannussopimus puuttui.

Työkkäri löi hänen eteensä selvityspyynnön. Jäsen kertoi tehneensä käsikirjoituksen ennen työttömyyden alkua ja olisi voinut ottaa vastaan kokoaikaisen työn. Se ei auttanut. Viranomainen luokittelee hänet yrittäjäksi ja eväsi hänen mahdollisuutensa saada ansiosidonnaista työttömyysturvaa.

Toisissa tapauksissa työ on saattanut muistuttaa monin tavoin palkkatyösuhdetta. Esimerkiksi yksittäisen keikan juttupalkkio on maksettu työkorvauksena ja sitä varten on pitänyt toimittaa verokortti. Silti viranomainen on tulkinnut keikan yrittäjyydeksi, eikä ymmärtämättömyys ole kel-

vannut selitykseksi.

OMASSA TYÖSSÄ TYÖLLISTYMISTÄ ei määritellä lainsäädännössä tai sen esitöissä, vaikka se on osa työttömyysturvalakia. Työ vertautuu yritystoimintaan, vaikka henkilöllä ei ole yritystä tai edes aikomusta toimia yrittäjänä. Se on kummajainen yrittämisen ja työsuhteisen työn välissä.

Erityisen hankalaa on määritellä omassa työssä työllistymisen päättymistä tai sen sivutoimisuutta. Jos työ ei ole tuottanut mitään, on vaikea osoittaa sen loppuneen. Mutta juuri sitä työvoimaviranomainen vaatii, että ihminen pääsisi työttömyysturvan piiriin.

Työttömyysturvalain mukaan yrittäjällä ja omassa työssään työllistyvällä on oikeus päivärahaan, jos hän ei työllisty yritystoiminnassa päätoimisesti. Sen arviointi perustuu kokonaisharkintaan, jossa otetaan huomioon kaikki toiminnan työllistävydestä saatu näyttö. Tuloilla ei ole merkitystä, vaan sillä, estääkö yrittäjyys kokoaikaisen työn vastaanottamisen.

Vakuuttelu mahdollisuuksistaan vastaanottaa kokoaikainen työ ei yleensä riitä, vaan viranomaisen arvioi yrittäjyyden silti päätoimiseksi.

Väitän, että nykyisen järjestelmän puitteissa on uhkapeliä tehdä keikkatyötä yrittäjänä ja luottaa siihen, että työttömyysturva säilyy. Siksi systeemi passivoi ja pakottaa odottamaan kokoajaista palkkatyösuhdetta.

Toivoa paremmasta kuitenkin on. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi tammikuussa julkaisemassaan selvityksessä, että työllisyysvirkailijat ovat olleet liian tiukkoja yrittäjyystulkintoissa. ●

Lue lisää s. 6

Sanomalehtimies 3-4/1949 avasi normaalisopimuksen saloja.

Tes ei ole taikamenettely

”Sikäli kuin tiedän ei työehtosopimuksen noudattaminen ole sen ihmeellisempi taikamenettely: tottakai asianomaisen on itsensä ensin koetettava selvittää asiansa työnantajansa kanssa.”

Näin päivitteli Suomen Sanomalehtimiesliiton puheenjohtaja **L. M. Viherjuuri** Sanomalehtimiehen numerossa 3-4/1949.

Ensimmäinen ”normaalisopimus” eli sitovaa työehtosopimusta edeltänyt ohjeistus oli solmittu kahta vuotta aiemmin. Se oli Viherjuuren mukaan suurimmalle osalle jäsenistä outo. Siksi hän näki parhaaksi ammattilehdessä tuomita ”kuvittelut” sopimuksen mahtavasta voimasta.

”Tähän voitaneen sanoa ja on sanottu: Toimittaja ei uskalla itse kääntyä työnantajansa puoleen; ties vaikka erottaisivat toimesta, jos rupeaa vaatimaan ’liikoja’! Niille jotka näin ajattelevat on huomautettava, että kuinkas Liitto voi rohjeta tehdä tämän saman teon, jos tulos on juuri tämä peläty: erottaminen.”

Päättäväisyyttä Viherjuuri vaati myös johtamaltaan liitolta. Jäseniksi oli nimittäin otettu journalistiteja, jotka olivat suostuneet töihin sopimusta huonommin ehdoin.

Tämän puheenjohtaja sulatti vain, koska ajatteli, etteivät pyrkijät tiedä paremmasta.

Marja Honkonen

Marika Väisänen ● Kirjoittaja on Journalistiliiton työehtoasiantuntija.

Legendaarinen Lapin toimittaja

TOIMITTAJA MATTI MYKKÄNEN
9.2.1943 HELSINKI – 7.1.2026 RANUA

Toimittaja **Matti Mykkänen** kuoli 82-vuotiaana pitkäaikaisen sairauden uuvuttamana.

Mykkänen työskenteli 26 vuotta Yleisradion jo hautaamassa Lapin radiossa, josta hän jäi eläkkeelle 2011. Tätä ennen hän oli toimittajana lukuisissa viestimissä, kuten *Koillis-Lapissa*, *Helsingin Sanomissa*, Suomen Tietotoimistossa ja *Eteenpäin*-lehdessä.

Mykkäselle toimittaminen oli pikemminkin elämäntapa kuin pelkkää yhdeksästä viiteen -työtä. Hän oli yhteiskunnallisesti aktiivinen koko elämänsä. 1960-luvun vasemmistoradikaalista tuli myöhemmällä iällä kokoomuksen eduskuntavaaliehdokas Lapissa.

Mykkänen oli työnsä ohessa ahkera järjestöaktiivi. Hän toimi pitkään rovaniemeläisen toimittajayhdistyksen Polar Press Clubin puheenjohtajana.

Kerran hän oli sopinut yhdistyksenä illanvieton Pohjolan Osuus-

KUVA: SAULI ANTIKAINEN/YLE

pankin tiloihin. Päivällä tuli tieto pankkiin kohdistuneesta pommiuhkauksesta. Mykkänen meni tekemään tapahtumasta juttua. Hän ehti varmistamaan pankin toimitusjohtajalta, että toimittajapaaminen järjestyisi suunnitellusti, jos pommi ei räjähdä. Näin myös tapahtui.

Mattia jäivät kaipaamaan **Mirkka**-tytär, muut läheiset sekä suku ja laaja ystäväpiiri. ”Näin eli Lappi uutisissa tänään”, päätti Matti juontamansa uutislähetys.

Ilkka Ulkuniemi

Kirjoittaja on Matti Mykkäsen työtoveri.

Laajasti sivistynyt ulkomaantoimittaja

TOIMITTAJA MIRJA SIIRALA-TÖRNUDD
14.4.1936 HELSINKI – 12.1.2026 HELSINKI

Mirja Siirala-Törnudd kuoli Helsingissä sairastettuaan pitkään muistisairautta.

Valtiotieteitä opiskellut Mirja pääsi 1950-luvun lopulla töihin *Helsingin Sanomiin*. Hänen ensimmäisiä työtehtäviään oli suomen- ja Ison-Britannian kuningashuoneesta kertovia artikkeleita, joilla anglofiili **Eljas Erkkö** halusi lukiota valistaa.

Rojalista Mirjasta ei tullut, mutta myöhemmin hän muisteli huvittuneena komennusta Tukholmaan prinsessa **Birgitan** häihin. Sinne hän joutui hankkimaan etiketin mukaisen hatun.

Omia häitään hän vietti **Klaus Törnuddin** kanssa kesällä 1960. Nuoripari oli tavannut kesätöissä Interparlamentaarisen konferenssin toimistossa.

Ensimmäinen työrupeama *Helsingin Sanomissa* päättyi, kun Klaus vuonna 1961 nimitettiin New Yorkiin Suomen YK-edustustoon.

Myöhemmin muuttokuorma lähti Kairoon, Moskovaan, Geneveen, takaisin New Yorkiin ja Pariisiin ennen lopullista paluuta Helsinkiin.

Mirja työskenteli ulkomaantoimituksessa kääntäjänä ja myöhemmin mielipidesivun toimittajana. Hän palasi lehteen aina, kun ulkomaankomennukset sallivat.

Työtoverit muistavat Mirjan ystävällisenä, hienotunteisena ja laajasti sivistyneenä ihmisenä, joka oli kuin rauhallisuuden saareke lehden melskeissä.

Nina Törnudd, Sole Lahtinen-Manninen, Kaija Virta ja Tellervo Yrjänä

Kirjoittajat ovat tytär ja entisiä työtovereita Helsingin Sanomista.

Politiikan, urheilun ja huumorin erikoismies

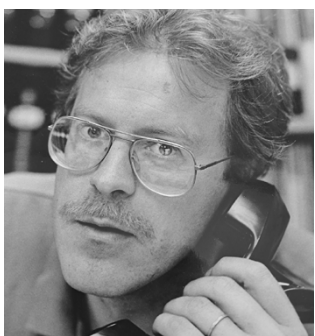
TOIMITTAJA SEPPO PELTONIEMI
12.6.1953 HARJAVALTA – 7.2.2026 PORI

Liki neljän vuosikymmenen journalistiuran tehnyt toimittaja **Seppo Peltoniemi** kuoli 72-vuotiaana Porissa.

Peltoniemi oli toimittajana luonnonlahjakkuus. Hänellä ei ollut alan koulutusta, mutta hänen sosiaaliset taitonsa, idearikkautensa ja huumorintajunsa sekä luontainen kirjallinen lahjakkuutensa nostivat hänen tunnetuksi ja arvostetuksi lehtimieheksi.

Hän kirjoitti enimmäkseen politiikasta, mutta tarvittaessa muustakin. Peltoniemi elvytti huumori-lehti *Kurikan* vappunumeroita ja suoli merkkikaupalla huumoripakinoita lukijoiden iloksi.

Peltoniemi aloitti toimittajan uransa Mikkelissä ilmestyneessä *Vapaus*-lehdessä, mihin kansanedustaja **Erkki Liikanen** neuvoi häntä hakeutumaan. Hän työskenteli urallaan myös Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston toimittajana, TUL:n ja STTL:n lehtien

päätoimittajana, *Uuden Ajan* alue-toimittajana sekä *Suomen Sosialidemokraatin* (myöhemmin *Demokraatti*) toimittajana. Hän jäi *Demarista* eläkkeelle vuonna 2016.

Seppo Peltoniemi työskenteli poliittisen eliitin tuntumassa. Juuriaan hän ei silti unohtanut. Yksi hänen ohjenuoristaan oli vähäosaisten asian esiin tuominen. Mutta senkin hän toi esiin hauskasti. Ei elämän tarvinnut olla aina niin vakavaa!

Häntä jäivät kaipaamaan puoliso **Leena** ja heidän kaksi lastaan sekä lapsenlapsi.

Jukka Halonen

Kirjoittaja on Seppo Peltoniemen entinen esihenkilö.

Klassisen koulukunnan kuvajournalisti

VALOKUVAAJA VESA OJA
25.6.1953 LAHTI – 25.2.2026 HELSINKI

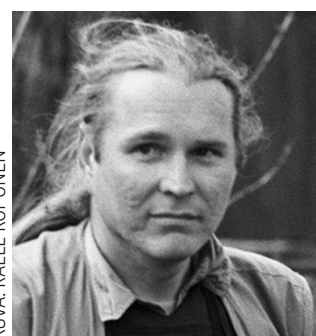
Valokuvaaja **Vesa Oja** kuoli 72-vuotiaana nopeasti edenneeseen sairautteen. Hän toimi yli kolme vuosikymmentä *Helsingin Sanomien* kuvajournalistina.

Oja opiskeli valokuvausta Lahden Taideteollisessa opistossa 1973–1976. Hän aloitti työt *Helsingin Sanomissa* vuonna 1978 ja pääsi nopeasti tekemään reportaaseja niin Suomessa kuin ulkomailla. Myöhemmin hän toimi myös *Helsingin Sanomien* Sunnuntai-toimituksen kuvatoimittajana.

Balkanin sotia käsittelevät kuvasarjat muodostavat Vesa Ojan urala merkittävän kokonaisuuden. Vuonna 1999 hän kokosi Itä-Euroopan matkojen kuvista kirjan *Toinen Eurooppa*.

Kuvajournalistina Oja edusti klassista koulukuntaa, jonka työssä näkyi kansainvälisten esikuvien vaikutus. Hän kuvasi lähes aina vallitsevassa valossa eikä käyttänyt salamavaloa juuri lainkaan.

KUVA: KALLE KOPONEN

Hänelle reportaasimainen kerronta oli olennaista – kuvat muodostivat kokonaisuuksia.

Vuonna 1996 Oja palkittiin Taiteiden Suomi -palkinnolla.

Kuvaamisen ohella Vesan intohimo oli moottoripyöräily. Ensin hän vuokrasi pyöriä, kunnes vuonna 2006 hankki oman Harley-Davidson Heritage Softailin. Eläkepäivillään hän ajoi ystävänsä kanssa kymmeniä tuhansia kilometrejä Jäämerelle saakka ja läpi Euroopan historiallisten kohteiden.

Markku Niskanen

Kirjoittaja on Vesa Ojan työtoveri.

KOKOUKSET

SFJ:n vuosikokous

Suomen freelance-journalistien vuosikokous järjestetään 25.4. kello 14. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat, esitellään yhdistyksen arvot ja avataan jaksamisen teemavuosi sekä ruokaillaan yhdessä. Äänivaltaisia edustajia ovat Suomen freelance-journalistit ry:n jäsenet. Kokousasiakirjat toimitetaan ilmoittautuneille sähköpostitse ennen kokousta.

Aika: La 25.4. kello 14

Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarencatu 18 A, 7. krs, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: freet.fi
Järjestäjä: SFJ

KOULUTUKSET

Uusia näkökulmia arjen ongelmiin

Arki voi ajaa epätasapainoon, mutta ihmisellä on tasapainoa puolustavia ja palauttavia mekanismeja. Psykologi **Satu Lähteenkorva** kertoo vinkit ja näkökulmat arjessa luovimiseen. Lähteenkorva havainnollistaa käytännöllisin esimerkein, miten ihmisen mieli toimii muutoksessa, miten oma persoona ja ajan ilmiöt säätelevät ihmisen tasapainoa tai kuinka suuri merkitys voi olla kollegan rohkaisulla.

Aika: Ke 15.4. klo 16.30–17.45

Paikka: Webinaari

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:
journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjä: SJL

Paavo Teittinen kertoo metodeistaan

Palkittu tutkiva toimittaja ja tietokirjailija **Paavo Teittinen** kertoo työmetodeistaan ja vaikuttavimmista juttuprojekteistaan. Hän kertoo myös näkemyksensä siitä, miten suomalainen journalismi voisi parantaa otettaan. Maksuton tapahtuma on tarkoitettu kaikille liiton jäsenille. Tarjoamme kevyttä iltapalaa.

Aika: Ti 21.4. klo 17–18.30

Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarencatu 18 A, 7. krs, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:
journalistiliitto.fi/tapahtumat, 31.3. klo 10 alkaen
Järjestäjä: SJL

Luottamushenkilönä toimiminen elokuva- ja tv-alalla

Toimitko luottamushenkilönä elokuva- ja tv-tuotantoa koskevan tes:n piirissä? Journalistiliitto järjestää orientaatiokurssin, jossa opit perusteet luottamushenkilönä toimimisesta. Kouluttajana Journalistiliiton työehtoasiantuntija **Marika Väisänen**.

Aika: La 18.4. klo 10–15

Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarencatu 18 A, 7. krs

Lisätiedot: journalistiliitto.fi/tapahtumat, 13.4. mennessä
Järjestäjä: SJL

Antti Haanpää kuvasi elokuvahajaaja Tuukka Temosen ja kriitikko Anton Vanha-Majamaan einesten äärellä tammikuussa 2025.

Vuoden parhaat kuvat palkitaan huhtikuussa

Elokuvahajaaja **Tuukka Temonen** teki vuonna 2018 **Jari Sarasvuosta** kertovan *Valmentaja*-elokuvan. Kriitikko **Anton Vanha-Majamaa** kutsui elokuvaa ”neukkaripöytään tilatuksi metripizzaksi, josta tulee huono olo”.

Vuoden 2025 tammikuussa miehet tapasivat tavoitteenaan sovinto. Piknikruokana oli tietenkin pitsaa, mutta ei metripitsaa vaan ihan perinteistä lättymallia.

Paikalla oli myös Ylen kuvaaja **Antti Haanpää**. Hän sai ikuistettua hetken, johon kiteytyy miesten välinen jännite, vaikka tunnelma ei muuten ollut ihan niin jäätävää.

”Miehet olivat jo keskustelleet, ja tämä toinen tapaaminen oli järjestetty lähinnä kuvien ottamista varten”, Haanpää sanoo.

Yle julkaisi jutun 1. helmikuuta 2025 verkkosivuillaan.

Haanpää on yksi kuvajournalismikilpailun Yleisön suosikki 2025 -sarjan ehdokkaista. Tittelistä kilpailee myös neljä muuta kuvaajaa.

Kaikkien sarjojen voittajat julkistetaan 9. huhtikuuta.

Manu Marttinen

Kuvajournalismi 2025 -kilpailun julkistusjuhla Sanomatalolla 9.4. kello 18. Näyttely esillä Sanomatalon käytävägalleriassa.

KATSO KAIKKI LIITON TAPAHTUMAT JA KOULUTUKSET:

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Siltasaarencatu 18 A, 7.krs.
00531 Helsinki
Broholmmsgatan 18 A, 7.vån.
00531 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistiliitto.fi/sv

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455

KUVA: JUSSI POHJAVIRTA

KUVA: MATIAS HONKAMAA

Savon Sanomien kuvaaja Jussi Pohjavirta seurasi KuPS:n jalkapallojoukkueen Suomen mestaruusjuhlia Helsingissä marraskuussa 2025. Näyttävimmän valokuvaajan edessä innostui juhlimaan puolalaishyökkääjä Piotr Parzyszek.

Jussi Pohjavirta on viime vuosina ikuistanut KuPS:n Veikkausliigan ja Suomen Cupin mestaruudet. Pohjavirta kuvattiin KuPS:n kotistadionilla, Väre Areenalla, Kuopiossa.

Jussi Pohjavirta, 26

- Taiteen kandidaatti Lapin yliopistosta, pääaineena audiovisuaalinen mediakulttuuri.
- Työskennellyt aiemmin muun muassa *Lapin Kansassa* ja *Kainuun Sanomissa*.
- Suoritti varusmiespalveluksensa *Ruotuväessä*.
- Kotoisin Vantaalta.

Jussi Pohjavirta tallensi KuPS:n voitonriehan

Valokuvaaja Mikko Stigin valinta

"Savon Sanomien kuvaaja **Jussi Pohjavirta** seurasi KuPS:n jalkapallojoukkueen juhlintaa sen voitettua HJK:n Helsingissä marraskuussa 2025. KuPS oli jo varmistanut Suomen mestaruuden, mutta voitto kauden päätöspelissä kruunasi sen. Pohjavirta seurasi KuPS:n joukkuetta kentältä pukuhuoneeseen. Oman kaupungin joukkueen juhlapäivään paneutuminen oli varmaan suunniteltu toimituksessa, mutta se ja Jussin työskentely jäivät mieleen hienoina, kun itse olin pelissä nopeammalla keikalla. Kuvasarjan tunnelman kiteyttää kuva, jossa paidaton pelaaja juhlii pukuhuoneessa. Se myös linkittää kuvat pelikentältä ja Pohjavirran kollega **Jaakko Heiskasen** myöhemmät kuvat Kuopion yössä juhlivasta joukkueesta toisiinsa."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti • Matias Honkamaa ja Jussi Pohjavirta, kuvat

Normaalisti valokuvaajat ja toimittajat odottavat kiltisti pukukopin ulkopuolella, että pelaajat ovat valmiita haastateltaviksi. "Nyt KuPS:n edustaja päästi meidät sisään jo mestaruusjuhlien ollessa ihan oikeasti käynnissä. Pukukoppijuhlissa ei sillä hetkellä ollut muita medioita", Savon Sanomien valokuvaaja **Jussi Pohjavirta** kertoo.

Kuopion Palloseura pelasi marraskuussa 2025 kauden viimeisen Veikkausliigaottelunsa Helsingissä HJK:n vieraana. KuPS oli varmistanut liigan mestaruutensa jo aiemmin. Pohjavirran tehtävänä oli kuvata paitsi kauden päätösottelua, myös sen jälkeen alkavia mestaruusjuhlia. Hän tiesi jo ennalta puolalaishyökkääjä **Piotr Parzyszekin** eläväiseksi ja kuvaukselliseksi tyypiksi. Pukukopissa Parzyszek innostuikin juhlimaan Pohjavirran kameran edessä.

"Pääsarjajoukkueiden pelaajat osaavat muutenkin olla luontevasti median kanssa tekemisissä, ja hän ei tosiaan vierastanut kameraa. Tiesin jo kuvaustilanteesta, että kuva onnistui hyvin. Tilanne oli aito."

Keikka Töölön jalkapallostadionilla meni Pohjavirran mukaan "perusrutiinilla".

"Tosin HJK:n kannattajat viivästyttivät ottelua ampumalla raketteja. Mietimme tietysti työnkulkua paikan päällä etukäteen toimituksessa. Otammeko paljon videota ja keihin pelaajiin keskitymmekö? Keikka oli tavallista työläämpi, kun lähdimme eri kaupunkiin, ja päivä oli todella pitkä."

POHJAVIRTA ON TYÖSKENNELLYT Savon Sanomissa valokuvaajana helmikuusta 2024 saakka. Hänellä ei ole urheilu- tai jalkapallokuvaamiseen erityistä suhdetta.

"Mutta tykkään kyllä keikoista, joilla voin seurata tapahtumia kuin karpäsenä katossa. Ja urheilulajeista jalkapallon kuvaaminen on mieluisinta. Sitä saa usein kuvata hallien sijaan luonnonvalossa."

Vantaalla kasvanut Pohjavirta kertoo sopeutuneensa Kuopioon hyvin.

"Varmasti kaupungin näkee muualta tulleenä hiukan eri tavalla. Nyt kahden vuoden jälkeen tärkeät ihmiset ja paikat alkavat olla jo tuttuja. Nyt on helpompi miettiä, miten eri keikat kuvataan."

Pohjavirran arkeen kuuluu niin uutis-, urheilu- kuin henkilökuvauskeikkoja sekä myös Savon Sanomien livestriimien kuvaamista. Vaikka työ on kiireistä, se on Pohjavirralla monipuolisuudessaan mieluista.

"Saman päivän aikana saattaa olla keikkoja kaupunginteatterista urheilukilpailuihin". ●

VIERUMÄEN LOMATALON VIIKKOJEN HAKU ON ALKANUT

**Voit hakea liiton Vierumäen lomatalon
lomaviikkoja ajalle 15.5.–11.12.2026.**

Hakea voi vain kokonaisia viikkoja. Vaihtopäivä on perjantai.
Hakuaika 16.3. – 7.4.2026 klo 16 mennessä.

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND